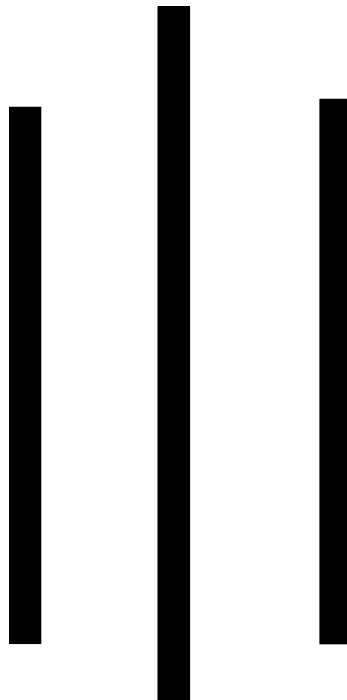

बगनासकाली गाउँपालिका, चिर्तुङ्गधारा पाल्पा
लुम्बिनी प्रदेश नेपाल

राजस्व सुधार कार्ययोजना
(Revenue Improvement Action Plan)

सहयोग:

प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, नेपालगंज बांके
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

बैसाख २०७९

दस्तावेज/प्रतिवेदन

दस्तावेज :	बरनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना
परामर्शदाता :	इनोभेटिभ ल्यानिङ्ग एण्ड डेभलपमेन्ट कन्सल्ट प्रा.लि., सलिचौर रोल्या
सहयोग	प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान बाँके, लुम्बिनी प्रदेश नेपाल
मिति :	२०७९ वैसाख

विषय सूची

भाग १ : पृष्ठभूमि तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको परिचय १

१.	परिचय	१
२.	राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको उद्देश्य	१
३.	राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको कार्यक्षेत्र	२
४.	कार्ययोजना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया	२
१.४.१	तयारी चरण	२
१.४.२	शुरुवात चरण	२
१.४.३	अन्तिम प्रतिवेदन तयारी तथा पेश चरण	३

भाग २: बगनासकाली गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था ४

२.१	बगनासकाली गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय:	४
२.२	राजस्व प्रशासनमा संलग्न मानव संसाधन	५
	पद	५
२.३	तालिका ३ भौतिक सम्पत्ति	५
२.४	विगतको आय परिचालनको अवस्था	६
२.५	बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व व्यवस्थापन	८

भाग ३: बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता १०

३.१	स्थानीय तहको राजस्व अधिकार सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था	१०
३.२	आन्तरिक आय संकलनका प्रमुख क्षेत्रहरूको विद्यमान अवस्था र सम्भावना	१३
३.२.१	कर राजस्व	१३
३.२.२	गैर-कर राजस्व	१८

भाग ४: बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना २१

भाग ५: आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण ३२

५.१	राजस्व प्रक्षेपणको आधार	३२
-----	-------------------------	----

भाग ६: निष्कर्ष तथा सुझावहरू ३५

६.१	बगनासकाली गाउँपालिकाको आय संक्षेपमा	३५
६.२	बगनासकाली गाउँपालिकाको आन्तरिक आय	३६
६.३	राजस्व प्रशासन सुधारका प्राथमिकताहरू	३७
६.४	राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन	३८

अनुसूची १ : सन्दर्भ सामग्रीहरू ४०

अनुसूची २ : तथ्यांकसूचना संकलनका लागि प्रयोग गरिएको सूची तथा फारम ४१

अनुसूची ३ : स्थानीय राजस्व परामर्श समिति गठन तथा काम कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था ४९

अनुसूची ४ : राजस्व परामर्श समितिले राजस्व प्रक्षेप(। गरि कार्यपालिकामा पेश गर्ने प्रतिवेदनको) ढाँचा ५०

अनुसूची ५ आर्थिक कार्यविधि ५१

अनुसूची-५: अभिमुखिकरणमा सहभागिहरुको नामावली ६२

भाग १ : पृष्ठभूमि तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनाको परिचय

१. परिचय

नेपालको मूल राज्य सञ्चालन संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको हुने तथा राज्यशक्तिको प्रयोग तीनै तहले गर्ने विद्यमान संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ । संविधानको अनुसूची ८ मा स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रको व्यवस्था छ, जसमा स्थानीय तहको राजस्व अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ । संवैधानिक अधिकारभित्र रही स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय सरकारहरूलाई कार्य जिम्मेवारी तथा एकल स्रोत परिचालन गर्न सक्ने अधिकार दिएको छ । यसका अतिरिक्त अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनले स्थानीय सरकारलाई संघ र प्रदेश सरकारबाट उपलब्ध हुने विभिन्न अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ । दुवै ऐनले स्थानीय तहको वित्तीय अधिकारलाई व्याख्या गरी विभिन्न कर, शुल्क, दस्तुर तथा दण्ड जरिवानाबाट आय आर्जन गर्नसक्ने अधिकार प्रदान गरेको छ । स्थानीय सरकारले आ-आफ्नो क्षेत्रमा गर्ने सेवा प्रवाह तथा सेवा सुविधा प्रवाह गर्ने क्षमतालाई बृद्धि गर्न राजस्व सम्बन्धी योजना, नीति तथा कानूनहरूको तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक हुन्छ ।

विद्यमान अवस्थामा ज्यादातर स्थानीय सरकारहरूको आयको मुख्य हिस्सा संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदान र विशेष अनुदानका साथै राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमले ओगटेको पाईन्छ । स्थानीय सरकारको खर्च गर्ने क्षमता विकासको लागि आफूलाई प्राप्त राजस्व अधिकारको पूर्ण रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याउन जरुरी हुन्छ, जसले स्थानीय स्वायत्ततालाई प्रवर्धन गर्न सहयोग गर्नेछ । स्थानीय तहहरूलाई आन्तरिक रुपमा राजस्व संकलन गर्ने अधिकार प्रदान गरिए तापनि यसलाई सही रुपमा उपयोग गर्न स्थानीय सरकारहरूमा राजस्व सम्बन्धी नीति, कानून तथा कार्यविधिहरूको तर्जुमा, आय सम्भाव्यताको पहिचान, राजस्व दर निर्धारण, राजस्व अनुमान तथा कार्यान्वयन क्षमता सुधार गर्न आवश्यक देखिन्छ । यसको लागि स्थानीय सरकारको राजस्व परिचालनसंग सम्बद्ध पक्षहरूको क्षमता विकास गरी आवश्यकता अनुसार सहयोगको आवश्यकता देखिन्छ । स्थानीय सरकारको राजस्व परिचालन सम्बन्धी व्यवस्था पूर्ण तथा सही रुपमा कार्यान्वयन हुन नसक्नुको मुख्य कारणहरूमा स्थानीय सरकारलाई प्राप्त कतिपय अधिकारहरू नयाँ भएकोले त्यसका लागि आवश्यक नीति तथा कार्यविधि, संगठनात्मक व्यवस्था गरी सूचना तथा तथ्यांक प्रणालीको स्थापना, आय संकलन तथा अभिलेख तथा नियन्त्रण प्रणालीको स्थापना अभ्यासमा क्षमता तथा तत्परताको कमी हुनु रहेको छ ।

यो राजस्व सुधार कार्ययोजना इनभेष्टिभ ल्यानिङ्ग एण्ड डेभलपमेन्टको सहकार्यमा तयार पारिएको हो । यस दस्तावेज तर्जुमाको क्रममा भएका प्रयासहरूमा बगनासकाली गाउँपालिकाका निर्वाचित प्रतिनिधि, कर्मचारी तथा यसका सरोकारपक्षहरूले आफ्नो योगदान दिएका छन् । यस अन्तर्गत राजस्व परिचालनको क्षेत्रमा आधारभूत अभिमुखीकरण, आन्तरिक आय सुधारका लागि सहभागीतात्मक विधिबाट समस्या तथा अवसरहरूको पहिचान गरी सुधारको लागि कार्ययोजना तयारी र आय सम्भाव्यताको विश्लेषण गरी बगनासकाली गाउँपालिकालाई आयप्रक्षेपणलाई मार्गदर्शन गर्ने कार्य गरिएको थियो ।

२. राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको उद्देश्य

बगनासकाली गाउँपालिकाको आन्तरिक आयका संभावनाहरूको पहिचान गरी अधिकतम परिचालनका लागि देखिएका समस्याहरू न्यूनीकरण गर्न कार्ययोजना तयार गरी सोका आधारमा आगामी ३ वर्षको आय प्रक्षेपणमा बगनासकाली गाउँपालिकालाई सहयोग पुर्याउनु नै यस राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मुख्य उद्देश्य हो । यस योजनाका खास उद्देश्यहरू देहाय अनुसार रहेका छन् :

- राजस्वका आन्तरिक स्रोतहरूको सम्भाव्यता विश्लेषण गरी राजस्व संकलन फरक पहिचान गर्ने,

- राजस्व व्यवस्थापन प्रणाली सुधार तथा राजस्व संकलन क्षमता सुधारकोलागि राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने,
- राजस्व स्रोतका नयाँ क्षेत्रहरुको खोजी गर्ने,
- आगामी तीन वर्षको लागि राजस्व प्रक्षेपण गर्ने,

३. राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको कार्यक्षेत्र

राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको क्रममा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने क्रममा बगनासकाली गाउँपालिकाको भ्रमण गरी सहयोगका कार्यक्रमहरु सम्पन्न गरिएको थियो । राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्न निम्न अनुसारको कार्यक्षेत्र निर्धारण गरिएको थियो ।

- सन्दर्भ सामग्रीहरुको संकलन तथा अध्ययन,
- प्रमुख, उप प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, आर्थिक प्रशासन शाखा तथा राजस्व शाखा प्रमुखलाई राजस्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धी अभिमुखिकरण,
- राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा, राजस्व प्रक्षेपण तयार गर्नको लागि बगनासकाली गाउँपालिकाबाट सूचना संकलन,
- राजस्व सुधार कार्ययोजना प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरी पेश गर्ने,
- स्थलगत भ्रमण गरी आवश्यक सूचना तथा तथ्यांक संकलन गर्ने र प्रारम्भिक राजस्व सुधार कार्ययोजना तथा राजस्व प्रक्षेपणलाई पुनरावलोकन गर्ने,
- राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा बगनासकाली गाउँपालिकामा पेश गर्ने,
- सुभावरु समावेश गरी राजस्व सुधार कार्ययोजनालाई अन्तिम रूप दिने,
- अन्तिम राजस्व सुधार कार्ययोजनाप्रतिवेदन पेश गर्ने ।

४. कार्ययोजना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया

कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियामा अवलम्बन गरिएको विधिहरुलाई देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

१.४.१ तयारी चरण

संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यविधि लगायत अन्य सन्दर्भ सामग्रीहरुको संकलन तथा अध्ययन गरिएको थियो ।

१.४.२ शुरुवात चरण

तयारी चरण पुरा भए पछि गाउँपालिकाले यस कार्यक्रमका लागि उपलब्ध गराएको फोकल पर्सन मार्फत बगनासकाली गाउँपालिकासंग सम्पर्क स्थापना गरी सहयोग कार्यको शुरुवात गरिएको थियो ।

बगनासकाली गाउँपालिकाबाट तथ्यांक तथा सूचना संकलन: प्राविधिक सहयोग टोलीले बगनासकाली गाउँपालिकाका कर्मचारीहरूसंग सम्पर्क स्थापना गरी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्न तथा तयार गरिएको तथ्यांक संकलन सूची अनुसारको सूचना उपलब्ध गराउन अनुरोध गरेको थियो ।

राजस्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धी अभिमुखिकरण: बगनासकाली गाउँपालिकाबाट प्रारम्भिक तथ्यांक तथा सूचना संकलन पश्चात उक्त सूचनाहरुलाई विश्लेषण गरी अभिमुखिकरणको लागि प्रस्तुति सामग्री तयार गरीएको थियो । बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम २०७८ चैत्र ९ र १०

गते सञ्चालन गरिएको थियो । अभिमुखिकरण कार्यक्रमका सहभागिहरुको नामावली अनुसूची १मा दिईएको छ । अभिमुखिकरण कार्यक्रममा बगनासकाली गाउँपालिकाको आगामी आर्थिक वर्षको आय बजेट अनुमान, हालको राजस्व परिचालनको अवस्था र चालु आ.व.को आर्थिक ऐनमा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरुमा विस्तृत छलफल भएको थियो । उक्त छलफल कार्यक्रममा बगनासकाली गाउँपालिकाबाट प्राप्त विगत आर्थिक वर्षहरुको आय विवरण तथा हाल कार्यान्वयनमा रहेको चालु आ.व.को आर्थिक ऐनमा अस्पष्ट भएका तथ्यांक तथा प्रावधानमा सम्बन्धित बगनासकाली गाउँपालिकाहरुबाट थप स्पष्टता प्राप्त भएको थियो । कार्यक्रमका सहभागि जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुले समेत राजस्व परिचालन सम्बन्धी विविध विषयहरु (आर्थिक ऐन, राजस्व क्षेत्राधिकार, आम्दानी कोड र व्याख्या आदी) संग आफ्ना जिज्ञासाहरु राख्दै सुझाव प्राप्त गरेका थिए ।

राजस्व सम्बन्धी कानूनहरु तथा आय अनुमानको मस्यौदा तयारी: अभिमुखिकरण कार्यक्रममा बगनासकाली गाउँपालिकाबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा प्राविधिक सहयोग टोलीले आगामी आर्थिक वर्षको लागि आर्थिक ऐन र महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले सिफारिश गरेको राजस्व संकेत तथा वर्गिकरण र व्याख्याको आधारमा राजस्व अनुमान मस्यौदा तयार गरी बगनासकाली गाउँपालिकामा बुझाएको थियो । प्राविधिक सहयोग टोलीले छलफलबाट निम्न अनुसारको सूचना संकलन गरेका थिए ।

- मुख्य राजस्वका स्रोतहरुको सम्भाव्यता अध्ययनको लागि आवश्यक सूचना
- राजस्व शाखाको भौतिक सूविधा तथा सूचना प्रविधिको उपयोग
- बगनासकाली गाउँपालिकाले पारित गरेको राजस्व सम्बन्धी कानून तथा कार्यविधि, आन्तरिक नियन्त्रणको अवस्था, क्षमता विकासको आवश्यकता
- विगतको आय संकलनको अवस्था तथा समस्याहरु
- राजस्व बजेट र कर तथा शुल्क निर्धारण प्रकृया
- राजस्वका नयाँ क्षेत्रहरुको सम्भावना
- राजस्व प्रणालीमा सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु तथा नयाँ अवधारणा आदी ।

तथ्याङ्क विश्लेषण तथा मस्यौदा कार्ययोजना तयारी: बगनासकाली गाउँपालिकामा भएको लक्षित समूह छलफल, अन्तरवार्ता, कार्यशाला, अवलोकन तथा कार्यालयबाट प्राप्त तथ्यांक तथा सूचनाहरुलाई विभिन्न तथ्यांकीय औजारहरु तथा विधिहरुका आधारमा विश्लेषण गरी प्राप्त नतिजा तथा जानकारीहरुलाई तालिकामा प्रस्तुत गरी राजस्व सुधार कार्ययोजनाको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरिएको हो । यसरी तयार भएको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा प्रतिवेदन सुझावको लागि बगनासकाली गाउँपालिका समक्ष पेश गरिएको छ ।

१.४.३ अन्तिम प्रतिवेदन तयारी तथा पेश चरण

उल्लेखित मस्यौदा प्रतिवेदन उपर बगनासकाली गाउँपालिकाबाट प्राप्त सुझावहरु समेटी गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरि पेश गरिएको हो ।

भाग २: बगनासकाली गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था

यस भागमा राजस्व परिचालनका क्षेत्रलाई मध्येनजर गर्दै बगनासकाली गाउँपालिकाको परिचय तथा गाउँपालिकाको विगतको आय परिचालनको अवस्था र सोको व्यवस्थापकीय पक्षको बारेमा संक्षेपमा व्याख्या गरिएको छ ।

२.१ बगनासकाली गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय:

क. बगनासकाली गाउँपालिका एक परिचय

नेपालको संविधान- २०७२ जारी भएपश्चात नेपालमा संघिय शासन प्रणाली लागु भएको र सोही अनुरूप नेपालमा संघ प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहमा विभाजित भएको छ । सबै तहको हक अधिकार र कर्तव्यको सम्बन्धमा संविधानले स्पष्ट पारेको अवस्था छ ।

यसरी जनतालाई आफ्नै प्रतिनिधिद्वारा शासन गर्न पाउने र जनताकै घरदैलोबाट शासकिय गतिविधि सञ्चालन गरी सरल सहज र गुणस्तरिय सरकारी सेवाको प्राप्त गर्ने जनताको अधिकार सुनिश्चित गर्न ल्याईएको संघिय शासन प्रणाली अन्तर्गत नेपाललाई ७ प्रदेश र ७५३ स्थानिय तहमा विभाजित गरिएको छ । स्थानीय तह अन्तर्गत महागाउँ पालिका, उपमहागाउँ पालिका, गाउँ पालिका र गाउँपालिका रहने व्यवस्था छ जसमध्ये बगनासकाली गाउँपालिका पनि एक हो ।

बगनासकाली गाउँपालिका, पाल्पाको सदरमुकाम तानसेन नगरपालिका देखी ७ कि.मि. उत्तरमा अवस्थित छ । यो गाउँपालिका ८४.९६ वर्ग कि.मि. क्षेत्रमा फैलिएको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार यहाँको कुल जनसँख्या (२९३६९ रहेको छ । यस गाउँपालिकाको सिमानाको कुरा गर्नुपर्दा गाउँपालिकाको पूर्वमा रम्भा गाउँपालिका, पश्चिममा तानसेन नगरपालिका, उत्तरमा कालिगण्डकी नदी, दक्षिणमा माथागढी गाउँपालिका पर्दछ ।

यस गाउँपालिकाको केन्द्र साविक चिर्तुङ्गधारा गा.वि.स.को चिलाङ्गदी भञ्ज्याङ्गमा राख्ने सहमति भएता पनि हाल कार्यालय संचालनका लागि भौतिक पुर्वाधार नभएका कारण साविक चिर्तुङ्गधारा गा.वि.स.को कार्यालय भएको भवनबाट कार्यालय संचालन भई आएको छ । कार्यालय भवन निर्माणका लागि आवश्यक जग्गा व्यवस्था गर्नका लागि जग्गा खोज तथा व्यवस्थापन समिति गठन भई सकेको छ । उक्त समितिले उपलब्ध गराएको ठाँउमा कार्यालयको भवन निर्माण भएपछि सोहि भवन बाट कार्यालय संचालन हुने छ ।

ख. ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण

यसको नामाकरण गर्ने क्रममा शुरुमा यहाँका राजनैतिक दलहरुमा दुई मत रहेको थियो । पहिलो मत साविक यम्घा, दर्लमडाडाँ, र खानिगाँउ गा.वि.स.हरुको काखमा बहने पवित्र नदी कालिगण्डकी नदीको नामबाट नामाकरण गरि कालिगण्डकी गाउँपालिका नामाकरण गर्ने भन्ने थियो भने दोस्रो मत साविक चिर्तुङ्गधारा गा.वि.स.को शिरमा रहेको पवित्र धार्मिक स्थल बगनासदेवी स्थानको नामबाट बगनासदेवी गाउँपालिका नामाकरण गर्ने भन्ने रहेको थियो । अन्त्यमा दुवै नामलाई मिलाई नामाकरण गर्ने सहमति भए पछि बगनासदेवीको बगनास र कालिगण्डकीको काली शब्दको संयोजनबाट बगनासकाली गा.पा. नामाकरण भएको हो । यहाँको पवित्र धार्मिक स्थल बगनासदेवी स्थानको ईतिहास निकै पुरानो मानिन्छ । परापूर्वकालमा चिलाङ्गदी भञ्ज्याङ्गको आसपासमा घना वन थियो । मानिसहरुको आवादी बढ्दै जाँदा घना वन मासेर बस्ती बसाईएकोले यो ठाँउलाई वनमासा भनियो । बगनास डाँडाको शिरमा देविको मन्दिर स्थापना गरि यस ठाँउलाई पवित्र स्थानका रूपमा पुजिदै आईयो । कालान्तरमा वननास शब्द अपभ्रम्स भएर बगनास भएको किम्बदन्ती रहेको छ । राज्य पुर्नसंरचना गरि संघिय शासन व्यवस्था

लागु गर्ने सन्दर्भमा साविक चिर्तुङ्गधारा गा.वि.स.को कार्यालय भएको भवनबाट कार्यालय सञ्चालन भई रहेको छ ।

२.२ राजस्व प्रशासनमा संलग्न मानव संसाधन

बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनको लागि नीतिगत सुझाव तथा अनुगमनका लागि गाउँपालिका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि, उद्योग वाणिज्य संघका प्रतिनिधि, घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिका प्रतिनिधि तथा राजस्व उपशाखाका प्रमुख गरी देहाय बमोजिमको ७ सदस्यीय राजस्व परामर्श समिति गठन भै कार्यरत रहेको छ ।

तालिका १: राजस्व परामर्श समिति

क्र.सं.	नाम	पद	समिति/जिम्मेवारी
१		उपाध्यक्ष	संयोजक
२		प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	सदस्य
३		कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
४		कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
५	...	प्रतिनिधि (उद्योग वाणिज्य संघ)	सदस्य
६	...	प्रतिनिधि (घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति)	सदस्य
७		राजस्व शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

राजस्व प्रशासनका लागि बगनासकाली गाउँपालिकामा आर्थिक प्रशासन शाखा अन्तर्गत एक उपशाखा स्थापना गरिएको छ । उक्त उपशाखामा सहायकस्तर चौथो तहका कर्मचारीलाई जिम्मेवारी प्रदान गरिएको छ । यस उपशाखा तथा कार्यरत कर्मचारीको हालसम्म कार्यविवरण नभएता पनि मुख्यतः राजस्व संकलन, वडा बाट संकलित राजस्वको लगत अभिलेख तथा केही राजस्व शिर्षकका ठेक्का निर्धारण सम्बन्धी काम गर्नु रहेको छ । राजस्व प्रशासनमा कार्यरत कर्मचारीको विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २: राजस्व प्रशासनमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण (२०७८)

क्र.सं.	पद	कार्यरत संख्या
१		

२.३ तालिका ३ भौतिक सम्पत्ति

ख.	स्वामित्वमा रहेका भवन, घर तथा टहरा		
क्र.सं.	स्थान	भवनको विवरण	
१.			

ख.	स्वामित्वमा रहेका भवन, घर तथा टहरा		
क्र.सं.	स्थान	भवनको विवरण	

२.४ विगतको आय परिचालनको अवस्था

बगनासकाली गाउँपालिकाको आयको मुख्य स्रोतको रुपमा संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त हुने वित्तीय हस्तान्तरण तथा राजस्व बाँडफाँड बापट प्राप्त आय रहेको देखिन्छ । बगनासकाली गाउँपालिकाको कुल आयमा आन्तरिक आयको हिस्सा करिव ... प्रतिशत भन्दा कम देखिन्छ । बगनासकाली गाउँपालिकाले आन्तरिक राजस्वको लेखा वर्तमान राजस्व संकेतको वर्गीकरण र व्याख्या अनुरूप राखेको छ यसरी लेखांकन गर्ने क्रममा केही शिर्षक नमिलेता पनि अधिकांस शिर्षकहरु मिलेका छन् । नमिलेका शिर्षकहरुलाई आगामी आ.व.का लेखांकनमा मिलाउनुपर्ने देखिन्छ । बगनासकाली गाउँपालिकाको विगत वर्षको यथार्थ आय , आ.व. २०७८/७९ को अनुमान र २०७९/८० अनुमानित आयलाई तुलनात्मक रुपमा तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ३: बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व संकलनको अवस्था

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	आ.ब. २०७७/७८ को यथार्थ	आ.ब. २०७८/७९ को अनुमान	आ.ब. २०७९/८० को अनुमान
१००००	राजश्व तथा अनुदान			
	अनुदान			
	संघीय सरकार			
१३३११	समानिकरण अनुदान	१२२५०००००		१३०००००००
१३३१२	शसर्त अनुदान चालु	२२०५१९६२०		२३०००००००
१३३१३	शसर्त अनुदान पूँजीगत			
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	८००००००		८५०००००
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत			
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	१४२६२०००		१५००००००
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत			
१३३१८	अन्य अनुदान चालु			
१३३१९	अन्य अनुदान पूँजीगत			
	प्रदेश सरकार			
१३३११	समानिकरण अनुदान	५४६२०००		६००००००
१३३१२	शसर्त अनुदान चालु	१४८५००००		
१३३१३	शसर्त अनुदान पूँजीगत			
१३३१४	विशेष अनुदान चालु			
१३३१५	विशेष अनुदान पूँजीगत			
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु			
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत			
	राजस्व बाँडफाँट तथा रोयल्टी			

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	आ.ब. २०७७/७८ को यथार्थ	आ.ब. २०७८/७९ को अनुमान	आ.ब. २०७९/८० को अनुमान
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	९४३८८५२		९५०००००
१४४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	६१६४०२६४		६२००००००
१४४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क	११७०९६२९		१३००००००
११४५६	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	६९३२३८६		७५०००००
११४७१	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर			
११४७२	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर			
१४१५३	बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी	४३९५२३१		४५०००००
१४१५७	अन्य	९४११६३६४		९५०००००
	आन्तरिक स्रोत			
११३१३	एकीकृत सम्पत्ति कर (सम्पत्ति कर)	३००७३५४		४१४००००
११३१४	भूमी कर/मालपोत	२१६०१२		३१३७५००
११३२१	घर बहाल कर	६१४७८५		१४७६०००
११३२२	बहाल विटौरी (शुल्क)			३०००००
११३६२	ओखटेपाहारमा लाग्ने कर (कवाडी कर)			
११४५१	सवारी साधन कर (अटो रिक्सा, इरिक्सा)			७०००००
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय			
१४२११	कृषि उत्पादनको विक्रीबाट प्राप्त आय	१३५८००		
१४२१२	सरकारी सम्पत्ति बिक्रीबाट प्राप्त रकम (लिलामी)			
१४२२४	परिक्षा शुल्क			
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	१२२४१५		
१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क			
१४२४२	नक्सापास दस्तुर	३९३९२३		४३८००००
१४२४३	सिफारिश दस्तुर (अन्य प्रमाणित समेत)	१५९७७६५		२५०००००
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	१३५२००		
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	४७३४००		
१४२४९	अन्य दस्तुर (दर्ता, अनुमति, इजाजत)	१२७०९		
१४२५४	रेडियो/एफ.एम. संचालन दस्तुर			
१४२६५	अन्य क्षेत्रको आय	३१६१८३		१०००००
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	११२५		
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत			
१४५२९	अन्य राजस्व	६२७२९२		
१४६११	व्यावसाय कर	६६८९८७		९४८७५०
१५१११	बेरुजु			

राजस्व संकेत	राजस्व शीर्षक	आ.ब. २०७७/७८ को यथार्थ	आ.ब. २०७८/७९ को अनुमान	आ.ब. २०७९/८० को अनुमान
	वित्तीय सम्पत्ति तथा दायित्व			
३२१२१	नाद			
३२१२२	बैंक मौज्दात	१२९४०९२७८		१३०००००००
	जम्मा राजस्व, अनुदान, सम्पत्ति तथा दायित्व	६०८८९१३३८		६५१८३२२५०

स्रोत: बगनासकाली गाउँपालिकाबाट प्राप्त सबन्धित आ.ब. को वित्तीय विवरण तथा बजेट

नोट: बगनासकाली गाउँपालिकाबाट प्राप्त विवरणलाई राजस्व संकेत वर्गिकरण तथा व्याख्याको आधारमा शीर्षक मिलान गरी प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.५ बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व व्यवस्थापन

अध्ययनको क्रममा प्राप्त सूचन तथा जानाकारी, स्थलगत अवलोकन तथा सरोकारवाला संग गरिएको छलफलका आधारमा हेर्दा हाल बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनको प्रशासनिक व्यवस्था देहाय अनुसार रहेको छ :

- राजस्व अनुमान तथा राजस्वका दरहरु निर्धारण गर्ने क्रममा स्थानीय राजस्व परामर्श समितिमा छलफल हुने गरेको ।
- आर्थिक प्रशासन शाखा अन्तर्गत एउटा राजस्व उप-शाखा रहेको । उक्त उपशाखामाहाल प्रशासन सहायक स्तर ३ जना मात्र कार्यरत।
- राजस्व संकलनका लागि सफ्टवेयर जडान भई गाउँपालिका केन्द्र तथा केही वडाहरुमा संचालनमा आएको । विद्युत आपूर्ति तथा इन्टरनेट पहुँचको कारण सम्पूर्ण वडाहरुबाट सफ्टवेयर मार्फत राजस्व संकलनहुन नसकेको ।
- वडा कार्यालयहरुले मालपोत कर, सम्पत्ति कर, व्यवसाय कर, घटना दर्ता विलम्ब शुल्क, सिफारीश तथा प्रमाणित दस्तुर बापतको रकम संकलन गर्ने गरेको ।

वडा कार्यालयहरुले संकलित रकम बैंक दाखिला गरि राजस्व संकलनको विवरण सहितको प्रतिवेदन राजस्व उप शाखामा बुझाउने गरेको । तर उक्त रकम कति दिन भित्र बैंक दाखिला गर्नुपर्ने भन्ने सन्दर्भमा लिखित जानाकारी नभएकाले वडाहरु विचमा बैंक दाखिला तथा राजस्व उपशाखामा बुझाउने प्रतिवेदनमा एकरूपता नभएको ।

- राजस्व बजेट तथा प्रतिवेदन प्रणाली संघीय सरकारले तोकेको ढाँचा (एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या २०७४, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय) अनुरूप भएको ।
- आर्थिक ऐनका प्रावधान र यथार्थ संकलन बीचको तालमेल कमजोर रहेको ।
- सम्पत्ति कर, मालपोत, व्यवसाय कर र घरजग्गा बहाल गरेको प्रशासन कमजोर रहेको ।

बगनासकाली गाउँपालिकाको हालको राजस्व प्रशासन तथा परिचालनको उल्लेखित व्यवस्थालाई विश्लेषण गर्दा राजस्व व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधारकोलागि निम्न कार्यहरु गर्नुपर्ने देखिन्छ :

- आर्थिक वर्ष शुरुहुनु भन्दा पहिले नै आर्थिक ऐन वडा कार्यालयहरुलाई उपलब्ध गराउने र सो अनुसार छुट सहुलित तथा दण्ड जरिवानाको व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
- स्वीकृत आर्थिक ऐनको व्यवस्था अनुसार कम्प्युटर सफ्टवेयर प्रणालीलाई अद्यावधिक गर्ने ।

- राजस्व सम्वन्धी जनचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गर्न कर सम्वन्धी प्रचार प्रसार सामग्री तयार गरी प्रचार प्रसार गर्ने ।
- राजस्वउपशाखाको क्षमता विस्तार कम्तिमा ३ जना कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने ।
- वडा कार्यालयहरुमा कम्प्युटर, प्रिन्टर, इन्टरनेट तथा पावर व्याकअपको पुर्ण व्यवस्था गर्ने ।
- राजस्व शाखामा काम गर्ने कर्मचारी तथा वडा सचिवहरुलाई राजस्व सफ्टवेयर सञ्चालन तालिम दिने ।
- वडा सचिवले वडावाट उठेको रकम महिना समाप्त भएको पहिलो हप्ता भित्र अनिवार्य बगनासकाली गाउँपालिकामा दाखिला गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
- वडावाट संकलित रकम आय शीर्षक अनुसार छुट्याई गाउँपालिकामा दाखिला गर्ने ।
- निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुलाई स्थानीय कर सम्वन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- राजस्व परामर्श समितिको कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।
- राजस्व परामर्श समितिको बैठक त्रैमासिक रुपमा अनिवार्य वसी राजस्व संकलन अवस्थाको समिक्षा तथा राजस्व संकलन कार्यको अनुगमन गर्ने ।
- उत्कृष्ट करदातालाई सभावाट प्रत्येक वर्ष सम्मान गर्ने ।
- राजस्वको दर तथा असुली व्यवस्था समावेश गरी राजस्व सम्वन्धी नागरिक वडापत्र प्रकाशन गर्ने ।
- राजस्व रसिद नियन्त्रण प्रणाली, राजस्व चुहावट नियन्त्रण प्रणाली स्थापनाको लागि राजस्व परामर्श समितिको भूमिकालाई प्रभावकारी बनाउने ।

भाग ३: बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता

यस परिच्छेदमा स्थानीय तहको राजस्व अधिकार सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र सो अनुसार बगनासकाली गाउँपालिकाको आन्तरिक आय परिचालनको सम्भाव्यतालाई शीर्षकगत रूपमा विस्तृत विश्लेषण गरिएको छ ।

३.१ स्थानीय तहको राजस्व अधिकार सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

संघीय कानून (स्थानीय सरकार संचालन ऐन (स्थासंसे), २०७४ र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन (असविव्ये), २०७४) अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नानुसार आय संकलन गर्ने अधिकार प्रदान गरिएको छ :

(क) स्थानीय तहको एकल अधिकार:

अ) कर

- सम्पत्ति कर: आफ्नो क्षेत्रभित्रको घर र घरजग्गामा (स्थासंसे)
- भूमिकर (मालपोत): सम्पत्ति कर लागेको घरजग्गा बाहेकको अन्य जग्गामा (स्थासंसे)
- घर जग्गा बहाल कर: कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, कारखाना, जग्गा वा पोखरी पूरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा (स्थासंसे)
- व्यवसाय कर: व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा (स्थासंसे)
- सवारी साधन कर: टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सामा (असविव्ये)
- जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर: आफ्नो क्षेत्रभित्र ऊन, खोटो, जडीबुटी, बनकस (खर), कवाडी माल, जीवजन्तुको हाड, सीड, प्वाँख, छालाको व्यावसायिक उपयोग गरे बापत (स्थासंसे)

आ) शुल्क

- बहाल बिटौरी शुल्क: आफूले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत (स्थासंसे)
- पार्किङ शुल्क: आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै सवारीलाई पार्किङ्ग सेवा उपलब्ध गराए बापत । (स्थासंसे)

इ) सेवा शुल्क

- आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका केवलकार, ट्रेकिङ्ग, कायकिङ्ग, बज्जी जम्प, जिपफ्लायर, प्याराग्लाइडिङ्ग आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा वा व्यवसायमा । (स्थासंसे)
- आफूले निर्माण, संचालन वा व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पूर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायको सेवामा (खानेपानी, विजुली, धारा, अतिथि गृह, धर्मशाला, पुस्तकालय, सभागृह, फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई, ढल निकास, सडक बत्ती, शौचालय, पार्क, पौडी पोखरी, व्यायामशाला, पर्यटकीय स्थल, हाटबजार, पशु वधशाला, शवदाह गृह, धोविघाट, सडक, बसपार्क, पुल आदि) (स्थासंसे)
- अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्यांकन सेवा शुल्क (स्थासंसे)
- सिफारिश सम्बन्धी कुनै सेवा शुल्क (स्थासंसे)

ई) बिक्री

- आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु । (स्थासंसे)
- आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक तथा ऐलानी जग्गामा रहेको काठ दाउरा, जराजुरी, दहत्तर बहत्तर आदि । (स्थासंसे)

उ) सामुदायिक वनबाट आय

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई स्थानीय तहबाट स्वीकृत गराउनुपर्ने । (स्थाससंऐ)
- वन पैदावारको बिक्री वापत प्राप्त हुने रकमको दश प्रतिशत रकम सम्बन्धित स्थानीय तहको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने । (स्थाससंऐ)

ऊ) प्रचलित कानून बमोजिम सिफारिश, दर्ता, अनुमति, नवीकरण आदिको शुल्क तथा दस्तुर

- दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण दस्तुर (स्थाससंऐ दफा ११ को घ को ७)
 - स्थानीय सहकारी संस्था
 - १०० बाट सम्मको एफएम रेडियो
 - घ वर्गको ठेक्का इजाजत
 - सामुदायिक, संस्थागत, गुठी, सहकारी विद्यालय
 - प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम
 - मातृ भाषामा शिक्षा दिने विद्यालय
 - द्युसन, कोचिङ्ग
 - औषधि पसल
 - परिवार नियोजन तथा मातृ शिशु कल्याण सम्बन्धी सेवा
 - ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो र स्लेट जस्ता वस्तुको सर्भेक्षण, उत्खनन तथा उपयोग
 - स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म
 - स्थानीय तहका पत्र पत्रिका
 - जनरल अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र तथा अन्य स्वास्थ्य संस्था, क्लिनिक
 - स्थानीय स्तरका संघ संस्था
 - इन्टरनेट, टेली सेन्टर, केबुल तथा तार विहिन टेलिभिजन
 - लघु घरेलु तथा साना उद्योग (कार्यजिम्मेवारी मापदण्ड, २०७६ मा प्रदेशको अधिकारमा रहेको)
- नक्सा पास दस्तुर (स्थाससंऐ दफा ३३ को ४)
- दण्ड जरिवाना (असविब्यऐ)

(ख) प्रदेश तथा संघीय कानून अनुसार प्राप्त हुने (दफा ११ (४)) :

- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी
- खनिज पदार्थको उत्खनन रोयल्टी
- सामुदायिक वनको संचालन व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी
- पानी घट्ट, कूलो पैनी जस्ता सेवाबाट प्राप्त रोयल्टी
- प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले स्थानीय तहहरूलाई प्रदान गरेको राजस्व अधिकार स्थानीय तहले आर्थिक ऐन मार्फत राजस्वको दर तथा संकलनका अन्य आधारहरूको निर्धारण गरी सङ्कलन गर्नु पर्दछ । त्यसैगरी कर तथा शुल्क सङ्कलनकोलागि स्थानीय तहहरूले आवश्यक कार्यविधि तर्जुमा गर्न सक्दछन् ।

(ग) राजस्व बाँडफाँट

- (अ) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने ।
- (आ) घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको दर प्रदेशले लगाउने र स्थानीय तहले उठाउने ।
- (इ) मनोरंजन करको दर प्रदेशले लगाउने र स्थानीय तहले उठाउने
- (ई) विज्ञापन करको दर स्थानीय तहले लगाउने र उठाउने
 - (आ), (इ) र (ई) बमोजिमको करबाट उठेको रकममध्ये ६० प्रतिशत रकम स्थानीय तहको संचित कोषमा जम्मा गरी ४० प्रतिशत रकम मासिक रुपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने ।
 - (अ) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन कर करबाट उठेको रकम ६० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरीने ।
- (उ) नेपाल सरकारले संकलन गरेको मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तशुल्कबाट संकलन भएको रकमको १५ प्रतिशत स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने ।
 - आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम बाँडफाँट हुने
 - स्थानीय सञ्चित कोषमा मासिक रुपमा प्राप्त हुने
- (ऊ) प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने स्थानीय तहलाई २५ प्रतिशत
 - प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी वार्षिक रुपमा प्राप्त हुने

(घ) अनुदान

- वित्तीय समानीकरण अनुदान: खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त
- सशर्त अनुदान: कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न आयोगले तोकेको आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त
- समपूरक अनुदान: पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न योजनाको कूल लागतको अनुपातका आधारमा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त
- विशेष अनुदान: कुनै खास उद्देश्य र योजनाको लागि संघ र प्रदेशबाट

(ङ) वैदेशिक सहायता तथा आन्तरिक ऋण

- नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृति लिएर मात्र वैदेशिक अनुदान वा सहयोग लिन वा वैदेशिक अनुदान वा सहयोगमा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न गराउन सक्ने
- नेपाल सरकारको सहमति लिएरमात्र वित्त आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र आन्तरिक ऋण लिन सक्ने
- नेपाल सरकारसँग मनासिब कार्यका लागि ऋण लिन सक्ने

संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्रदान गरीने वित्तीय समानीकरण अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत संकलित रकम राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको प्रतिशतको आधारमा स्थानीय तहहरु बीच बाँडफाँट हुने व्यवस्था छ । त्यसै गरी संघीय तथा प्रदेशसरकारले आयोगले तोकेको आधार बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने व्यवस्था छ । समपूरक तथा विशेष अनुदानका लागि स्थानीय तहहरुबाट प्राप्त हुने प्रस्ताव र अनुदान वितरण कार्यविधिको आधार संघीय तथा प्रदेश सरकारले अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय तहले कानून बमोजिम बाहेक आफ्नो अधिकारक्षेत्रमा कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन नपाउने व्यवस्था हुनुका साथै निम्न अनुसारका थप व्यवस्थाहरु रहेका छन्:

- कर लगाउँदा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल असर नहुने गरी लगाउनु पर्ने (असविद्ये)
- कर नलाग्ने : कूटनीतिक नियोग, कूटनीतिज्ञ, वैदेशिक ऋण वा सहायताबाट संचालित परियोजनाबाट हुने पैठारी, सामुहिक वा संयुक्त आवासको बिक्री नभएको स्टक, सामुहिक आवासको सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र (स्थाससंऐ)
- सेवा शुल्क असुली कार्य आफै वा व्यवस्थापन करार वा सार्वजनिक निजी साभेदारीबाट गर्न सक्ने (स्थाससंऐ)
- गैर करको दर निर्धारण गर्दा वस्तु वा सेवाको लागत, सञ्चालन र सम्भार खर्चलाई आधार मान्नु पर्ने (असविद्ये)
- कर वा गैर कर राजस्वको प्रस्ताव तयार गर्दा वा भैरहेको कर वा गैर कर राजस्वमा परिवर्तन गर्नुपर्दा त्यसको आवश्यकता, औचित्य तथा तथा त्यसबाट पार्ने प्रभाव समेत उल्लेख गर्नु पर्ने (असविद्ये)
- राजस्व प्रस्ताव तयार गर्दा त्यस्तै विषयमा नेपाल सरकार, अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहले लगाएका कर वा गैर कर र त्यसको दरसँग यथासम्भव तारतम्यता हुने गरी गर्ने (असविद्ये)

३.२ आन्तरिक आय संकलनका प्रमुख क्षेत्रहरुको विद्यमान अवस्था र सम्भावना

गाउँ पालिकालाई प्राप्तकानुनी अधिकारको आधारमा सम्भाव्य आय शीर्षकहरुको परिचालन अवस्थाको विश्लेषण गरिएको छ । यस भागमा गाउँ पालिकाको आन्तरिक आय संकलनका प्रमुख क्षेत्रहरु परिचालनको विद्यमान अवस्था, सम्भावनाको शीर्षगत् रुपमा विश्लेषण गर्दै प्रभावकारी परिचालनका उपायहरुको खोजी गरिएको छ ।

आव २०७८।७९ मा गाउँपालिकाले देहाय बमोजिम राजश्व नीति लिएको छ ।

- समित स्रोत र साधनको उच्चतम सदुपयोगका निम्ति परिचालन गरीनेछ,
- राजश्व तर्फ चालु आ.व. मा बगनासकाली गाउँपालिकाबाट लिइदै आएको विभिन्न शीर्षक अनुसारको दस्तुरमा राजश्व परामर्श समितिको सिफारिसमा यस सम्मानित गाउँसभाबाट यस आ.व.का लागि पारित गरिने सबै कर, महशुल, दस्तुर, शूलक, रोयल्टी, जरिवाना र मापदण्डहरुको कार्यान्वयन गरीनेछ,
- राजश्वका दरहरु जनमैत्री तथा दायराहरु फराकिलो बनाउदै लगिने नीति अवलम्बन गरीनेछ,
- कर सहभागिता र सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन गरीनेछ,

३.२.१ कर राजस्व

(क) सम्पत्ति कर

हालको अवस्था: बगनासकाली गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७७ ले गाउँपालिका क्षेत्र भित्र अनुसूची (१) बमोजिम सम्पत्ति कर/घरजग्गा कर लगाईने र असुल उपर गरिनेछ ।

संभाव्यता: बगनासकाली गाउँपालिकाबाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार यस गाउँपालिका क्षेत्रमा करिब ५५०० वटा घरहरु रहेका छन् । विगत आ.व.हरुमा सम्पत्ति कर संकलनको अवस्था र दर्ता भएका घरधुरीको विश्लेषण गरि उक्त घरहरुलाई ती घरले चर्चेको जग्गा र घरको बनौट तथा क्षेत्रफल अनुसार देहायअनुसार मुल्यांकनमा वर्गिकरण गरि सम्भाव्यता आंकलन गरिएको छ :

तालिका६: सम्पत्ति करको सम्भाव्यता विवरण

क्र. सं.	हालको मूल्य अनुसार सम्पत्तिको वर्गिकरण	औषत मूल्यांकन	अनुमानित संख्या	औषत कर रकम	कुल सम्भाव्यता रु
१	एक देखि १२ लाखसम्म	१००	१००	१००००	६०% ले उठाउदा हुने६०००
२	१२ लाखदेखि५० लाखसम्म	१०००	४०००	४००००००	६०% ले उठाउदा हुने२४०००००
३	५० लाख देखि १ करोड सम्म	१५००	१४००	२१०००००	६०% ले उठाउदा हुने१२६००००
जम्मा				६११००००	३६,६६,०००

सुधारका पक्षहरू: बगनासकाली गाउँपालिकाले विगतको सम्पत्ति करको व्यवस्था अनुसार नै सम्पत्ति कर असुल गरी आएकोले आ.व. २०७८/७९ देखि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको व्यवस्था अनुसार सम्पत्ति कर, घर र सो घरले चर्चेको जग्गामा लगाउने व्यवस्था भएको र बाँकी जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लगाउने भनिएकोले सो व्यवस्थालाई यथासक्य छिटो कार्यान्वयनमा लैजानु पर्ने देखिन्छ । घरले चर्चेको जग्गा भन्नाले घरले ओगटेको क्षेत्रफल र अधिकतम सो क्षेत्रफल वरावर थप जग्गा मात्र भनि व्याख्या गरिएको छ । ऐनले सम्पत्ति कर नलाग्ने घरजग्गाको समेत व्याख्या गरेकोले त्यसलाई समेत कार्यान्वयनमा लैजानु पर्ने देखिन्छ । सम्पत्ति करका सम्बन्धमा बगनासकाली गाउँपालिकाले सुधार गर्नुपर्ने विषयहरु निम्नअनुसार रहेको देखिन्छ :

- आर्थिक ऐनको व्यवस्था अनुसार सम्पत्ति कर सफ्टवेयरमा सुधार गर्ने ।
- सम्पत्ति कर व्यवस्थापनको लागि कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
- सम्पत्ति कर असुल गर्ने सम्बन्धमा राजस्व उपशाखा तथा वडा कार्यालयका कर्मचारीहरुका लागि आवश्यक तालिम तथा अभिमुखिकरण संचालन गर्ने ।
- सम्पत्ति करको दर पुनरावलोकन गरि आवश्यक परिमार्जन गर्ने

ख. भूमि कर/मालपोत

हालको अवस्था: बगनासकाली गाउँपालिकाले आर्थिक ऐन २०७७ मा गाउँपालिका क्षेत्र भित्र अनुसूची (२) बमोजिम भूमि कर(मालपोत) लगाईने र असुल उपर गरिनेछ ।

संभाव्यता: हालसम्म व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको जग्गा तथा विभिन्न क्षेत्रगत रुपमा रहेका जग्गा सम्बन्धी यथार्थ तथ्यांक प्राप्त हुन नसकेकाले विगतमा सम्पत्ति कर संकलनका क्रममा प्राप्त तथ्यांकका आधारमा नै मालपोतसंकलनको सम्भावना गणना गरिएको छ । बगनासकाली गाउँपालिका क्षेत्रमा करिब ६००० जनाको समित्वमा मालपोतयोग्यजग्गा रहेको अनुमान छ । बगनासकाली गाउँपालिकाले चालु आ.व. देखि जग्गाको मुल्यांकनको आधार (सम्पत्ति कर प्रयोजनमा लिइएको न्यूनतम मुल्यांकन नै मालपोतका लागि समेत प्रयोग हुने)मा मालपोत संकलन गर्ने नीति लिएकाले वार्षिक देहाय अनुरूपम मालपोत संकलनको सम्भावना देखिन्छ :

तालिका५: भूमिकर (मालपोत) को सम्भाव्यता विवरण

क्र.सं.	जग्गाको मूल्य	औसत मुल्यांकन रकम	करदाताको संख्या	औषत कर रकम	कुल सम्भाव्यता रु
१	१ करोड भन्दा बढी मूल्यांकन हुने जग्गा धनी	१ करोड २५ लाख	१००	१००,०००	१०,००,०००
२	५० लाख देखि १ करोडसम्म	७५ लाख	३००	५,०००	१५,००,०००

क्र.सं.	जग्गाको मूल्य	औसत मूल्यांकन रकम	करदाताको संख्या	औषत कर रकम	कुल सम्भाव्यता रु
	मूल्यांकन हुने जग्गा धनी				
३	१० लाख देखी ५० लाखसम्म मूल्यांकन हुने जग्गा धनी	१५ लाख	२०००	२५०	५०००००
३	१० लाख भन्दा कम मूल्यांकन हुने जग्गा धनी	५ लाख	३१००	१००	३१००००
जम्मा			५५००		३३१०००० ६०%ले उठाउदा १९८६०००

सुधारका पक्षहरु: स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले सम्पत्ति करको दायरामा आउने वाहेकका अन्य जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लगाउने व्यवस्था रहेको छ। बगनासकाली गाउँपालिकाले आ.व. २०७९/८० देखि भूमिकर (मालपोत) लागु गर्न निम्न कार्यहरु गर्नुपर्ने देखिन्छ:

- बगनासकाली गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम करको दरलाई सफ्टवेयर प्रणालीमा अद्यावधिक गर्ने ।
- वडा कार्यालयबाट प्रदान गरिने सिफारिशहरु मालपोत रकम भुक्तानी गरेपछि मात्र उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने ।
- सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरुमा मालपोत संकलन तथा बक्यौताको विवरण अद्यावधिक गर्ने ।
- बाँझो जग्गामा लाग्ने मालपोत दर अन्यको तुलनामा बढी लिने गरी कानूनी व्यवस्था गर्ने ।

ग. घरजग्गा बहाल कर

हालको अवस्था: बगनासकाली गाउँपालिकाले आर्थिक ऐन २०७७मा उल्लेख गर्दै बगनासकाली गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा अनुसूची (३) बमोजिम घर जग्गा बहाल कर लगाईने र असुल उपर गरिनेछ ।

संभाव्यता: आर्थिक गणना २०७८ अनुसार करिव १५० वटा व्यवसाय आफ्नो घरदेखि बाहिरको भवनमा रहेको देखिएको छ । त्यैगरि करिव २०० वटा घरका कोठा तथा घरहरु घरयासी प्रयोजनामा बहालमा रहेको अनुमान छ । बगनासकाली गाउँपालिकाको आ.व. २०७९/८० को आर्थिक ऐनले संगठित संघ संस्था, कम्पनी, कार्यालय तथा व्यवसायीक प्रयोजनलाई बहालमा दिएमा बहाल अंकको १० प्रतिशतका दरले र घरायसी प्रयोजनमा बहालमा दिएमा बहाल अंकको २ प्रतिशतका दरले बहाल कर निर्धारण गर्नु पर्ने देखिन्छ । यस अनुसार प्रचलित बहालमा लाग्ने रकमको आधारमा घरजग्गा बहाल करको सम्भाव्यता निम्न अनुसार अनुमान गरिएको छ ।

तालिका ट: घरजग्गा बहाल करको सम्भाव्यता विवरण

क्र.सं.	प्रयोजनका आधारमा बहालमा बस्ने	कुल संख्या	बहालमा बस्ने अनुमानित संख्या	मासिक औसत अनुमानित भाडा रकम	वार्षिक भाडा रकम	घर बहाल कर
---------	-------------------------------	------------	------------------------------	-----------------------------	------------------	------------

१	संघसंस्था,व्यावसाय र घरबासी प्रयोजनमा बस्नेहरू	३५०	३५०	३५००००	४२०००००	४२०००० ६०% ले उठाउदा २५२०००
---	--	-----	-----	--------	---------	-----------------------------------

सुधारका पक्षहरू: सम्पत्ति करको आधार र घरजग्गा बहाल करको करको आधार एउटै भएकोले दुवैको अभिलेखलाई एक आपसमा आवद्ध गर्न आवश्यक देखिन्छ । घरजग्गा बहाल कर प्रणालीमा थप सुधारका लागि निम्न अनुसार सुझावहरू प्रस्तुत गरिएको छः

- बहाल रकमवारे सूचना लिन घरजग्गा स्वयं घोषणा फाराम छपाई गर्ने ।
- घरजग्गा बहाल करको लगत संकलन तथा कर असुलीको लागि व्यवसाय कर टोलीको साथमा बहाल कर संकलन टोली खटाउने ।
- घरजग्गा बहाल करको लगत संकलन गरी अभिलेखन राख्ने र सफ्टवेयरमा प्रविष्ट गर्ने ।
- घर जग्गा बहाल कर निर्धारणकोलागि न्यूनतम बहाल मुल्यको दर निर्धारण गर्ने र बहाल मूल्यको दर बजार क्षेत्रमा व्यापारिक स्थानको महत्व र भवनको अवस्था तथा किसिमलाई पनि आधार लिने ।
- बहालमा बस्नेहरूको लगत संकलन गरी सम्पत्ति करको अभिलेख प्रणालीसंग आवद्ध (Link)गर्ने ।

घ. व्यवसाय कर

हालको अवस्था:गाउँ पालिकाको आर्थिक ऐन २०७७लेबगनासकाली गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र सेवामा व्यवसायहरूलाई व्यवसाय तथा सेवाका किसिमका आधारमा उक्त क्षेत्रहरू अन्तर्गतका व्यवसायहरूलाई समेत तीनिहरूको कारोवारको स्तर उनुशार थप उपक्षेत्रमा वर्गिकरण गरि करको दर निर्धारण गरेको थियो ।

संभाव्यता: :यस बगनासकाली गाउँपालिका क्षेत्रमा करिब ५०० व्यासायिक प्रतिष्ठानहरु रहेको देखाउँदछ । बगनासकाली गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८ मा व्यवस्था गरेको करको दर अनुसार औषत रु. २००० ले करिब १० हुने र साको करिब ६० प्रतिशत मात्र संकलन भएमा ६ लाख संकलन हने सम्भाव्यता आँकलन गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू:बगनासकाली गाउँपालिकाको व्यवसाय कर संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि निम्न सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छः

- व्यवसाय करकोलागि व्यवसाय दर्ता गरी व्यवसाय प्रमाणपत्र दिन तथा व्यवसाय कर असुलीको लागि स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ समेतको सहभागितामा व्यवसाय दर्ता तथा व्यवसाय कर संकलन टोलीहरु गठन गरी परिचालन गर्ने ।
- व्यवसाय करको अभिलेख सफ्टवेयरमा इन्ट्री गरी लगत तयार गर्ने ।
- कारोवार रकम एवं व्यापारिक दृष्टिले महत्वपूर्ण क्षेत्रलाई समेत आधार लिई दर स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ समेतको सहभागितामा करको दर पुनरावलोकन प्रस्ताव तयार गर्ने ।
- व्यवसायको दर्ता, नवीकरण र खारेजीको व्यवस्था सहित व्यवसाय कर संकलन कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।

ड. जडीबुटी, कवाडी, जीवजन्तु कर

हालको अवस्था:पालिकाले आ.व. ०७७/०७८ का लागि अनुसूची-५ अर्न्तगतको कवाडी मालसामान र जीवजन्तु कर कानूनको अधिनमा रही कर लगाउनका लागि सूचना प्रकाशित गरेर वढावढद्वारा आय संकलन गर्न/गराउन गाउँ कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने निर्णय गरेको तर दर निर्धारण गरेको देखिदैन ।

संभावना: बगनासकाली गाउँपालिकाका बजार क्षेत्रहरुबाट कवाडी तथा अन्य वनजंगल क्षेत्रबाट जडिबुटी निकासी गरी कर संकलन हुने संभावना भने देखिन्छ । आगामी आ.व.मा करिव १ लाख संकलन हुने अनुमान गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू:

- कवाडी संकलन हुने स्थान र परिमाण जानाकारीका लागि तथ्यांक संकलन गर्ने ।
- कवाडीका प्रकृति अनुशार करको दर आर्थिक ऐनमा उल्लेख गर्ने ।
- कवाडी वस्तुहरुको व्यवसायिक रुपमा संकलन तथा कारोवार गर्नेलाई इजाजत प्रदान गरी कारोवारको आधारमा कर संकलन गर्ने ।

च. सवारी कर

हालको अवस्था:बगनासकाली गाउँपालिकाले अनुसूची (६) बमोजिम सवारी साधन कर प्रदेश कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

सम्भाव्यता:बगनासकाली गाउँपालिका क्षेत्रमा करिव ५० वटा अटोरिक्साहरुसंचालनमा रहेको अनुमान छ । बगनासकाली गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनले यस्ता सवारीबाट वार्षिक ३००० कर लिने व्यवस्था गरेकोले यस शीर्षकबाट वार्षिक रु १५०,०००.आय हुने सम्भाव्यता देखिन्छ ।

छ) विज्ञापन कर

हालको अवस्था: विगत आ.व.मा रु.

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हुने विज्ञापनमा अनुसूची (७) बमोजिम विज्ञापन कर लगाईने र असुल उपर गरिने छ ।

संभावना:

यस बगनासकाली गाउँपालिकाको बजारक्षेत्रका केही स्थानमा विज्ञापन सामाग्री रहेका देखिन्छन् भने भविष्यमा विज्ञापन सामाग्रीको संख्या बढ्दै जाने अनुमान सहजै गर्न सकिन्छ । तत्काल विज्ञापन सामाग्री सम्बन्धी आवश्यक तथ्यांक नभएकाले आगामी आ.व.मा अनुमानित रु.१०००००संकलन हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

सुधारका पक्षहरू:

- विज्ञापनका सामाग्री तथा प्रयोग भएका स्थानका सन्दर्भमा यथार्थ तथ्यांक संकलन गर्ने ।
- संकलित विवरण अनुसार विज्ञापन करको दर निर्धारण गर्ने ।
- न्यूनतम संकलन हुन सक्ने रकम यकिन गरी ठेक्का अंक निर्धारण गर्ने ।

३.२.२ गैर-कर राजस्व

क) बहाल बिटौरी शुल्क

हालको अवस्था:स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले गाउँपालिकालाई आफ्नो क्षेत्रभित्र आफूले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट, बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत बहाल बिटौरी शुल्क लगाउन पाउने व्यवस्था गरेको छ । बगनासकाली गाउँपालिकाले आर्थिक ऐन २०७७ मा अनुसूची-९ बहाल बिटौरी कर अर्न्तगत बगनासकाली गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गामा आवास तथा व्यवसाय प्रयोजनको लागि घर टहरा निर्माण गरी प्रयोग गर्दै आएका संघ संस्था, व्यापारी र व्यक्तिहरुलाई सार्वजनिक जग्गा जमिन प्रयोग गरे बापत क्षेत्र, स्थान र प्रयोजनको आधारमा बहाल बिटौरी कर लिन तपसिल बमोजिमको दररेट कायम गरेको छ ।

क्र.सं.	क्षेत्र (स्थान)	व्यापार प्रयोजन भएका	आवास प्रयोजन भएका
१.	सिद्धार्थराजमार्गको दायाँ,बायाँका जग्गा	रु.१५००।-	रु.५००।-
२.	अन्य स्थानका जग्गाको	रु. १०००।-	रु. ३००।-

आफ्नो क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक स्थलमा बनेका घर, सटर, पसल, टहरामा बहाल बिटौरी शुल्क लगाउने व्यवस्था भएतापनि दरका सन्दर्भमा प्रदेश कानुन बमोजिम हुने र कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम संकलन गरिने भनिएको छ । जुन पुर्ण रुपमा बगनासकाली गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्र हो ।

संभाव्यता:बगनासकाली गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका पर्ति र सरकारी जग्गाहरुमा व्यक्तिहरुले संरचना बनाई पसल व्यवसाय तथा बसोवास गरेको पाइन्छ । मुख्यतःबगनासकाली गाउँपालिकाको बजारको सडकको दायाँ बायाँ क्षेत्रमा सार्वजनिक स्थलको प्रयोग गरि घुम्टि पसलहरु तथा केही घर टहरा रहेको पाईन्छ । यस शीर्षकबाट वार्षिक करिब ७५ हजार सम्भाव्यता देखिन्छ । तथ्यांक संकलन गरी व्यवस्थित गर्न सके आम्दानी वृद्धि हुने देखिन्छ ।

सुधारका पक्षहरू:बगनासकाली गाउँपालिकाले बहाल बिटौरी शुल्क लागु गरी आय आर्जन गर्नको लागि निम्न अनुसारको कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

- सार्वजनिक जग्गा उपयोग गरी घर निर्माण भएका स्थानहरु र बनेका संरचनाहरुको तथ्यांक संकलनकोलागि टोली खटाई अभिलेख खाता तयार गर्ने ।
- सार्वजनिक जग्गा उपभोग गरी बसोवास गरेकाहरुलाई बहाल बिटौरी शुल्कको दायरामा ल्याउन संभौताको नमूना सहितको कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।
- बहाल बिटौरी शुल्क असुलीको लागि छुट्टै रसिद छपाई गर्ने ।

ग) ढुंगा, बालुवा तथा गिट्टी बिक्री

हालको अवस्था: स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६२ क ले बगनासकाली गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणबाट तोकिएको परिमाणमा स्लेट, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा एवम् माटोजन्य वस्तु बिक्री गर्न सक्ने प्रावधान राखेको छ । गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा ढुंगा, गिट्टी, बालुवा प्रति क्यू फिट रु. ३ र माटो रु. १ का दरले कर निर्धारण गरेका छ ।

सुधारका पक्षहरू:

- आय ठेक्का व्यवस्थापनको लागि कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।
- सम्भाव्य स्थलहरूको प्रारम्भिक वातावरणिय परिक्षण गर्ने ।
- प्रारम्भिक वातावरणिय परिक्षणले तय गरेको परिमाण र बजार मागलाई मध्यनजर गरि आवश्यक स्थलको ठेक्का आव्हान गर्ने ।
- ठेक्का नलागेको अवस्था बगनासकाली गाउँपालिका स्वयंले अमानतबाट संकलन गर्न सक्ने व्यवस्थाका बारेमा आवश्यक प्रावधान सहित निर्णय गर्ने ।
- निजी स्वामित्वमा रहेको जग्गाबाट ढुङ्गा तथा गिट्टी बिक्री इजाजत दिनको लागि कार्यविधि तयार गर्ने ।

घ) पार्किङ्ग शुल्क

हालको अवस्था: चालु आर्थिक वर्षको आर्थिक ऐनमा सवारी साधनलाई पार्किङ सुविधा उपलब्ध गराए बापत शुल्कको दर निर्धारण गरेको देखिदैन । गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै स्थानमा पार्किङ सुविधा उपलब्ध गराई हालसम्म पार्किङ शुल्क संकलन भएको देखिदैन ।

संभावना: गाउँपालिकाका वडाहरूमा सार्वजनिक यातायात साधन संचालनमा रहेका छन् । सडकको विस्तार र स्तरोन्नतिसँगै सार्वजनिक सवारी साधनको आवागमन बृद्धि हुँदै गएको छ । पार्किङस्थलको आवश्यकता पर्ने देखिएको छ । नियमित सवारी साधन आवागमन गर्ने गाउँपालिकाको केही स्थानमा पार्किङ स्थलको व्यवस्था गर्नु पर्ने देखिएता पनि तत्कालै पुर्वाधार तयार गरी शुल्क संकलन गर्ने सम्भावना देखिदैन ।

ङ) नक्सापास दस्तुर

हालको अवस्था:

बगनासकाली गाउँपालिका क्षेत्र भित्र घर बनाउने गाउँपालिकाबाट नक्सापास गर्नुपर्दछ, यस सम्बन्धमा बगनासकाली गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमा घरको किसिम र घर भएको स्थानको आधारमा नक्सापास दस्तुर निर्धारण गरिएको छ ।

सम्भावना:

यसबगनासकाली गाउँपालिकाको बजार क्षेत्रमा हालका दिनमा केही भवन निर्माणमा तीव्रता देखिएता पनि यो दर विस्तारै घट्दै जाने अनुमान छ । आगामी आ.व.मा करिब ५०० घर नक्सापासको दायरामा आउने भई औसत रु २००० ले जम्मा रु १००००००।६०% ले ६०००००।आय संकलन हुने अनुमान गरिएको छ ।

सुधारका पक्षहरू:

नक्सापास प्रकृयाले आयआर्जन मात्र नभई भवन निर्माण प्रकृयालाई नियमन समेत गर्ने भएकोले यसलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ पहल गर्न जरुरी देखिन्छ ।

- नक्सापासको लागि मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू अनुसार भवन निर्माण भए नभएको निरन्तर अनुगमन गर्ने ।
- निर्माण भइसकेका घरहरूको अभिलेखीकरण गर्ने र सोको दस्तुर आर्थिक ऐनमा तोक्ने ।
- घरको तल्ला, बनोट तथा किसिमका आधारमा दस्तुरको दर निर्धारण गरी समयानुकूल परिमार्जन गर्दै जाने ।

च) सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुर

हालको अवस्था:

बगनासकाली गाउँपालिकाले विभिन्न किसिमका सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरको दर आर्थिक ऐन माफत निर्धारण गरी कार्यपालिकाको कार्यालय तथा वडावाट संकलन गरी आएको छ । आर्थिक ऐनले सिफारिश तथा प्रमाणितको दर न्यूनतम रु. ५ देखि ५००० सम्म निर्धारण गरेको छ । बगनासकाली गाउँपालिकाले वडा कार्यालयहरू तथा गाउँपालिकाबाट सेवाग्राहीलाई आवश्यक सिफारिश तथा प्रमाणित सेवा उपलब्ध गराउदै यस्तो दस्तुर संकलन गर्दछ । वडावाट संकलित सिफारिश तथा प्रमाणित दस्तुरवाट संकलित रकम वडा सचिवहरूले गाउँपालिकाको राजस्व शाखामा दाखिला गर्ने गरेका छन् ।

सम्भावना:

बगनासकाली गाउँपालिकाको कार्यालय तथा सबै वडा कार्यालयहरूबाट वार्षिक रुपमा एकमुष्ट सिफारिश तथा प्रमाणित बापत करिब रु १५००००० आय संकलन हुने सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

सुधारका पक्षहरू:

- विभिन्न किसिमका सिफारिश तथा दस्तुरहरूको वर्गीकरण गरी दस्तुरका दर आवश्यक परिमार्जन गर्ने ।
- सिफारिश वा प्रमाणित प्रमाणपत्र चलानी गर्नु पूर्व दस्तुर संकलन गरेको एकीन गर्ने ।
- वडावाट संकलित दस्तुरहरू शीर्षक सहितको विवरण तयार गर्ने ।

भाग ४: बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना

यस भागमा सूचना विश्लेषण तथा सहभागीतामूलक छलफलबाट तयार पारिएको बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना प्रस्तुत गरिएको छ ।

बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व प्रणालीमा सुधार ल्याउन गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गर्न सम्बद्ध मुख्य सरोकारपक्षहरूको सहभागीतामा कार्यशाला सञ्चालन गरिएको थियो । कार्यशालाका सहभागीहरूबाट भएको समूह कार्यबाट राजस्व सुधारको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गरी त्यसलाई प्लेनरीमा भएको प्रस्तुती माथि प्राप्त सुझावहरू समेतको आधार सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यको सूची तयार गरिएको थियो । प्राविधिक टोलिका सहजकर्ताहरूद्वारा कार्यशालाबाट प्राप्त सुझावहरूका अतिरिक्त लक्षित समूह छलफल तथा अन्तरवार्ताहरूबाट संकलित अन्य सूचना तथा विश्लेषणबाट आएका नतिजाहरूलाई समेत समावेश गरी गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा तयार गरिएको छ । यस कार्ययोजनाका क्रियाकलापहरूलाई निम्न तीन क्षेत्रमा विभाजन गरिएको छ :

क. राजस्व प्रशासन सुधार योजना,

ख. कर राजस्व सुधार योजना र

ग. गैरकर राजस्व सुधार योजना ।

यस कार्ययोजनालाई गाउँपालिकाले कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने विश्वास लिइएको छ ।

तालिका १० राजस्व सुधार कार्ययोजना

मस्यौदा तयारी कार्यशालामिति: २०७९

कर राजस्व सुधार योजना

क्र.स	राजस्व शिर्षक	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
१	सम्पत्ती कर	सम्पत्तीकर सम्बन्धी आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गर्ने	असार ५ भित्र	कार्यपालिका र गाउँसभा
		सम्पत्तिकर निर्धारण सम्बन्धी बैज्ञानिक मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्न तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।		
			जेष्ठ महिना	गाउँपालिका
		सफ्टवेयरको संचालन मार्फत राजस्व संकलन गर्ने	आषाढ महिना	गापा
२	मालपोत (भुमी कर)			
		भु उपयोग मापदण्डका आधारमा जग्गाजमिनहरुको बैज्ञानिक बर्गिकरण गर्ने		
३	घरजग्गा बहाल कर		जेष्ठ मसान्त भित्र	घरनक्सा तथा नापी शाखा
		गाउँकार्यपालिका र गाउँसभा		
		जिल्ला मालपोत कार्यलय सँग समन्वय गरी पालिका भित्रका जग्गाहरुको राजस्व दरमा एकरूपता कायम गर्ने		
४	व्यवसाय कर	मालपोतको तथ्याङ्क संकलन गरी करदाताको अभिलेखिकरण गर्ने	जेष्ठ मसान्त भित्र	राजस्व शाखा राजस्व परामर्श समिति
			जेष्ठ मसान्त भित्र	गापा राजस्व शाखा र वडा कार्यालय
५	सवारी कर	बहालमा रहेका घरजग्गाको लगत संकलन गर्ने		
६	जडीवुटी, कवाडी र	घरधनीहरुलाई आफ्नो बहालमा रहेको घर सम्बन्धी स्वघोषणा गर्न लगाउने	आषाढ मसान्त भित्र	राजस्व शाखा र वडा कार्यालय

क्र.स	राजस्व शिर्षक	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
	जीवजन्तु कर			

गैर कर राजस्व सुधार योजना

क्र.स	विषय	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्य	समयावधि	जिम्मेवारी
१	ढुंगा, गिट्टी, बालुवा बिक्री तथा निकासी	प्रदेशको आर्थिक ऐन बमोजिम गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा समावेश गर्ने ।	आषाढ ५ गते भित्र	राजस्व परामर्श समिति
		IEE प्रतिवेदनले तोकेको मापदण्ड भित्र रहेर ढुङ्गा गिट्टी बालुवाको बिक्री तथा निकासी गर्ने		
		नियमित अनुगमन गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने		
२	माटो बिक्री तथा निकासी	-	पालिका भित्र रहेको सार्वजनिक तथा निजी जग्गा जमिनको माटो प्रयोग गरेर वापतको शुल्क निर्धारण गर्ने,	
		-	वतावरणलाई असर नपर्ने गरी बिक्री निकासी गर्न अनुमती दिने	जेष्ठ मसान्त भित्र
३	घरनक्सा पास दस्तुर			
		नक्सा पास सम्बन्धी कार्यविधि तयार गर्ने स्वीकृत गर्ने .	जेष्ठ मसान्त भित्र	प्राविधिक शाखा कार्यपालिका
		नक्सा पास दर्ताको दररेट आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गर्ने		

क्र.स	विषय	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्य	समयावधि	जिम्मेवारी
		नक्सा पास गर्नुपर्ने क्षेत्र तोक्ने		
४	बहाल विटौरी शुल्क	सो क्षेत्रमा घर बनाउदा नक्सा पास गर्नुपर्ने व्यवस्था भएको प्रचार प्रसार गर्ने		
		नक्सा पास कार्यको शुरुवात गर्ने .		
		नक्सा पासि दर्ता संकलन गर्ने		
५	दर्ता तथा अनुमती दस्तुर	बहाल विटौरी शुल्क संकलन तथा शुल्कको दर निर्धारण सम्बन्धी व्यवस्था आर्थिक ऐनमा गर्ने .	जेष्ठ मसान्त भित्र सार्वजनिक जग्गा उपभोग गर्ने व्यक्तिहरु संग बहाल विटौरी सम्झौता गर्ने बहाल विटौरी शुल्क संकलन गर्ने	राजस्व शाखा राजस्व परामर्श समिति कार्यपालिका र गाउँसभा
		-		
		-		
६	फोहोरमैला व्यवस्थापन शुल्क	..पालिकामा हाट बजार,चालनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने	बैशाख मसान्त भित्र	राजस्व शाखा र राजस्व परामर्श समिति राजस्व शाखा राजस्व परामर्श समिति कार्यपालिका र गाउँसभा
		आर्थिक ऐनमा यस सम्बन्धी दर्ताको तथा दण्ड जरिवानाको व्यवस्था गर्ने .	जेष्ठ मसान्त भित्र	
		मापदण्डका आधारमा अनुमति दिने प्रणालीको विकास गर्ने		
७	दिर्घकालिन आय हुने क्षेत्र (पुर्वाधारको विकास)	दर्ता गरि ऐन अनुसारको दर्ता संकलन गर्ने		
		मासिक शुल्क निर्धारण गर्ने	१ वर्ष भित्र	राजस्व शाखा राजस्व परामर्श समिति कार्यपालिका र गाउँसभा

राजस्वप्रशासन सुधार योजना

क.स	सुधार क्षेत्र	सुधारको लागिगर्नु पर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
१	कानुनीतथानीतिगतव्यवस्था	पालिकालाई प्राप्त राजस्व अधिकार क्षेत्रहरुको विस्तृत अध्ययन गरि करको दर तथा दायरामा परिमार्जन गरि सुझाउ उपलब्ध गराउने	२०७९ वैशाख	राजस्व परामर्श समिति
		प्राप्त सुझाव अनुशार राजस्व परिचालनका लागि आर्थिक ऐनमा परिमार्जन गरि समयानुकूल बनाउने	२०७९ असार	गाउँसभा आ.व.०७९।८०
		राजस्व सम्बन्धि स्पष्ट ऐन, नियमकार्यविधिनिर्माण गरी लागु गर्नु पर्ने	२०७९ असार	
	संगठनात्मक व्यवस्थातथा कर प्रशासन	- ...पालिकामा बेग्लै राजस्वशाखा गठन गर्ने - स्पष्ट दरबन्दी किटान गरि कर्मचारी नियुक्तगर्ने - उक्त शाखाका लागि आवश्यक कार्यकक्ष तथा भौतिक तथा अन्य सुविधा (सफ्टवेयर, कम्प्युटर, प्रिन्टर, फर्निचर आदी)को व्यवस्थागर्ने	२०७९ साउन	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
		कर प्रशासन प्रभावकारी बनाउनका लागि , अनलाईन बाट घरबाटै कर तिर्न सक्ने ,एस.एम.एस सिस्टम, सिसि क्यामेराको प्रयोग डिजिटल सुचनाबोर्ड राख्ने	२०७९साउन	प्रमुख प्रशासकीय
	क्षमता अभिवृद्धि	जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरुका लागि राजस्व सम्बन्धी तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालनगर्ने	२०७९ असार	गा.पा.राजस्व शाखा
२	करदाताशिक्षाकार्यक्रम	करका विषयमा जानकारी गराउनका लागि करदाता शिक्षा कार्यक्रम संचालनगर्ने	२०७९ असार	गा.पा. राजस्व शाखा

क.स	सुधार क्षेत्र	सुधारको लागिगर्नु पर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
३	अभिलेख व्यवस्थापन तथा प्रविधि	- राजश्व संग सम्बन्धीत तथ्यांक तथा स”चनाहरु संकलनगर्ने - उक्त अभिलेख व्यवस्थापनको लागि कम्प्युटर सफ्टवेयर स्थापना गरी संचालनमा ल्याउने ।	२०७९ साउन	राजश्व शाखा।आई.टि.
४	अनगमन र मल्याडकन	- अन्तर्गमन गर्ने, गोष्ठी तथा छलफल कार्यक्रमगर्ने, आम्दनीखर्चको सार्वजनिकरण गर्ने, आयव्यको लेखाजोखागर्ने - करदाता प्रोत्साहन तथा दण्ड जरिवानाको व्यवस्थागर्ने	२०७९ मंसिर	प्र.प्र.अधिकृत,राजश्व शाखा

कर राजश्व सुधार योजना

क.स	राजस्वशिर्षक	सुधारकालागिगर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
१	सम्पत्ती कर	सम्पत्ति कर सम्बन्धी आर्थिक ऐनमा कानुनी व्यवस्थागर्ने	२०७९ असार	राजस्व शाखा र राजस्व परामर्श समिति
		ऐन, नियमावली, कार्यविधीनिर्माण	२०७९ असार	राजस्व शाखा र राजस्व परामर्श समिति
		तल्लिम व्यवस्थापन, सफ्टवेयर निर्माण	२०७९साउन	प्र.प्र.अ. र आई.टि.
		सम्पत्ति कर असुली कार्य शुरु गर्ने	साउन२०७९	वडा कार्यालय
२	मालपोत (भुमी कर)	सम्पत्ति करलाई समेत मध्यनजर गर्दै जग्गाहरु लाई महत्वका आधारमा क्षेत्रगत विभाजन गरि मालपोतको दरलाई वैज्ञानिक तथा व्यवहारीक बनाउने	साउन२०७९	पालिका,राजश्व शाखा
		मालपोत लगत अद्यावधिक गरि कम्प्युटरमा अभिलेख राख्ने	२०७९साउन	पालिका,वडा
३	घर जग्गावहाल कर	तथ्याङ्क संकलनगर्ने	२०७९साउन	वडा
		दररेट निर्धारण गर्ने (दर निर्धारण गर्दा क्षेत्रहरु तोकिएको न्यूनतम भाडा दर उल्लेख गर्न सकिने)	२०७९ असार	पालिका(राजश्व परामर्श समिति)
		सूचना प्रवाह र कर संकलन गर्ने	२०७९साउन	पालिका,वडा

क्र.स	राजस्वशर्षक	सुधारकालागिगर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
४	व्यवसाय कर	..पालिका क्षेत्रमा व्यवसायगर्नका लागि..पालिकाबाट व्यवसाय संचालन इजाजत लिनुपर्ने व्यवस्था अनिवार्य गर्ने तथा सो को अभिलेख राख्ने । - करको दर व्यवहारीक बनाउने	२०७९साउन	पालिका,वडा
		- व्यवसाय कर सम्बन्धी प्रचार प्रसार गर्ने र ढीला बुझाउनेसंग जरिवाना लिने व्यवस्थागर्ने । - व्यवसाय प्रमाण पत्रदिने र वार्षिक व्यवसाय कर संकलन टोली खटाउने - वडा कार्यालयलाई व्यवसाय कर संकलन जिम्मेवारी दिने र सो को अभिलेख राख्ने ।	२०७९ कार्तिक	पालिका,वडा
५	सवारी कर	..पालिका क्षेत्रमाभएका सवारी साधन (इरिक्सा, अटो रिक्सा, रिक्सा) लाइ करको दायरामाल्याउने	०	०
६	जडीवुटी, कवाडी र जीव जन्तु कर	जडिवुटी करको दररेट कायमगर्ने	०	०
		- प्रमुख जडीवुटीको पहिचान गरी तथ्याङ्क संकलनगर्ने । (जस्तै घिउ कुमारी, कुरीलो र चिराइतो, कुकुरदाईने, सुनाखरी, बोभो आदी) - कवाडी संकलनको अवस्था सम्बन्धी तथ्यांक संकलनगर्ने	०	०
		कर रकम असुलीगर्ने	०	०

सहभागिहरु

१ संयोजक कृष्ण प्रसाद बस्याल
 २ सदस्य खुमा देवी भट्टराई
 ३ सदस्य बसन्ती थापा
 ४ सदस्य कोशल राज पौडेल
 ५ सदस्य सुजन घिमिरे

६ सदस्य हरि प्रसाद बस्याल
 ७ सदस्य मुक्तिराम तिमिल्सेना
 ८ सदस्य खुम बहादुर वि क
 ९ सदस्य सरिता पाण्डे
 १० सदस्य गणेश नेपाली

ग. गैर कर राजस्व सुधार योजना

क्र.स	विषय	सुधारकालागिगर्नुपर्ने कार्य	समयावधि	जिम्मेवारी
१	हुंगा, गिटी, वालुवा बिक्री तथा निकासी	विक्री तथा निकासी करको दररेट आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गर्ने	२०७९साउन	पालिका,वडा
		IEEप्रतिवेदनले तोकेको मापदण्डभित्र रहेर खानीजन्य वस्तुको विक्री तथा निकासी ठेक्का आह्वान गर्ने ।	२०७९ असोज	पालिका
		IEEप्रतिवेदन अनुसार ठेकदारले उत्खनन तथा बिक्री गरे नगरेको अनुगमन गर्ने	२०७९ मंसिर	पालिका
		IEEप्रतिवेदनपुनरावलोकन गरि पुनःउत्पादन परिमाण यकीनगर्ने	२०७९ चैत्र	पालिका
२	माटो बिक्री तथा निकासी	- पालिका भित्र रहेको सार्वजनिकतथानिजिजग्गाजमिनको माटो प्रयोग गरेवापतको शुल्कनिर्धारण गर्ने, - वतावरण लाई असर नपर्ने गरी बिक्री निकासी गर्न अनुमतीदिने	२०७९ साउन	पालिका,वडा
		- बिक्री निकासी रकमअसुल गर्ने व्यवस्थागरि असुली कार्य शुरु गर्ने		
३	घरनक्सा पास दस्तुर	नक्सापास सम्बन्धी कार्यविधि तयार गर्ने र स्वीकृत गर्ने ।	२०७९साउन	पालिका
		नक्सापास दस्तुरको दररेट आर्थिक ऐनमा व्यवस्थागर्ने	२०७९ असार	पालिका
		नक्सापास गर्नुपर्ने क्षेत्र तोक्ने सो क्षेत्रमा घर बनाउदा नक्सा पास गर्नुपर्ने ब्यवस्था भएको प्रचार प्रसार गर्ने	२०७९ असार	RM
		नक्सा पास कार्यको शुरुवातगर्ने । नक्सा पास दस्तुर संकलनगर्ने	२०७९साउन	RM
४	बहाल विटौरी शुल्क	बहाल विटौरी शुल्क संकलन तथा शुल्कको दर निर्धारण सम्बन्धी व्यवस्था आर्थिक ऐनमा गर्ने ।	२०७९ असार	पालिका
		- सार्वजनिक जग्गा उपभोग गर्ने	२०७९साउन	पालिका

क्र.स	विषय	सुधारकालागिगर्नुपर्ने कार्य	समयावधि	जिम्मेवारी
		व्यक्तिहरु संग बहाल विटौरी सम्झौतागर्ने - बहाल विटौरी शुल्क संकलनगर्ने - पालिकामा हाट बजार संचालनका लागि सम्भाव्यता अध्ययनगर्ने	२०७९ असार	पालिका
५	दर्ता तथा अनुमती दस्तुर	आर्थिक ऐनमा यस सम्बन्धी दस्तुरको तथा दण्ड जरिवानाको व्यवस्थागर्ने । संचालनमा रहेका पसल, व्यवसाय, सहकारी, विद्यालय आदि लाई दर्ता गराउन पत्राचार गर्ने । दर्ता गरि ऐन अनुसारको दस्तुर संकलन गर्ने	२०७९ असार २०७९साउन	पालिका पालिका
६	फोहोर मैला व्यवस्थापन शुल्क	पालिकामाको निश्चितबजार भित्ररहेको होटल, घर र सघसंस्था बाट निस्केको फोहोर संकलन गरे बापतप्रकृति हेरी शुल्क निर्धारण गर्ने शुल्क असुलीकार्य शुरु गर्ने फोहोर व्यवस्थापनका लागि विस्तृत अध्ययन गरि डम्पिङ्गक्षेत्र पहिचान गर्ने	२०७९ असार २०७९साउन २०७९ असार	पालिका वडा पालिका
७	दिर्घकालिनआयहुने क्षेत्र (पुर्वाधारको विकास)	पर्यटकीय धार्मिक क्षेत्र विकासकालागि सम्भाव्यता अध्ययन एवम् गुरु योजना निर्माण गर्ने : - च्याफ्टीङ्ग - मन्दिरलाई धार्मिक पर्यटनको रुपमाविकास गर्ने - ट्रेकिङ्ग रुटको विकास गर्ने - ..पालिकाभित्रका महत्वपूर्ण क्षेत्रहरु माफनपार्क पिकनिक स्थल निर्माण - आयमुलक क्षेत्र तथापुर्वाधार विकासकालागि सम्भाव्यताअध्ययनगर्ने : - स्थानिय उत्पादनमाजोड दिने र	वैशाख	पालिका

क्र.स	विषय	सुधारकालागिगर्नुपर्ने कार्य	समयावधि	जिम्मेवारी
		उत्पादित वस्तुको संकलन गरी विक्री वितरण गर्नकालागि हाटबजार - स्वस्थ र गुणस्तरीय मासूको लागिबजार क्षेत्रमापशुवधशालानिर्माण		
		- उल्लेखितकार्य (सम्भाव्यता अध्ययन लागि आवश्यक कार्यक्रमबनाई बजेट विनियोजन		

छलफलमा सहभागीहरु :

१. बिष्णु घर्ती प्र.प्र.अधिकृत
२. टिका बहादुर थापा
३. कुल प्रसाद हुंगाना
४. गणेश प्र.बस्याल
५. गुन बहादुर बुढाथोकी
६. सोम बहादुर भेंडी
७. कपिल हुंगाना
८. पदम बहादुर थापा
९. यादव प्र न्यौपाने
१०. गोपाल प्र.न्यौपाने
११. माधव प्र.भण्डारी
१२. तिलक बहादुर बुचा
१३. नारायण प्र.आचार्य
१४. नशा मरासीनी
१५. मणिराम अधिकारी

समुह बिभाजन

समुह १: करको दर र दाहियार सम्बन्धी

टोली प्रमुख	गा पा उपाध्यक्ष सरस्वती चिदी
सदस्य	का पा सदस्य तेज प्रसाद रसाली
सदस्य	का पा सदस्य पविसरा दर्लामी
सदस्य	वडा अध्यक्ष इश्वर कुमार राना
सदस्य	का पा सदस्य सिता रोका
सदस्य	पार्टि प्रतिनिधि पम्फा गौतम
सदस्य	पार्टि प्रतिनिधि विष्णु प्रसाद खनाल

सदस्य	सु प्र अ ध्रुव पराजुली
सदस्य	महिला वालवालिका शाखा धन कुमारी राना
सदस्य	स्वास्थ्य शाखा उमा भट्टराइ
सदस्य	वडा सचिव युवराज पाण्डेय
सदस्य	वडा सचिव नारायण प्रसाद गैरे
सदस्य	वडा सचिव विराट गैरे

समुह २: कर र गैर कर व्यवस्थापन सम्बन्धि

- १ संयोजक कृष्ण प्रसाद बस्याल
- २ सदस्य खुमा देवी भट्टराई
- ३ सदस्य बसन्ती थापा
- ४ सदस्य कोशल राज पौडेल

- ५ सदस्य सुजन घिमिरे
- ६ सदस्य हरि प्रसाद बस्याल
- ७ सदस्य मुक्तिराम तिमिल्सेना
- ८ सदस्य खुम बहादुर वि क
- ९ सदस्य सरिता पाण्डे
- १० सदस्य गणेश नेपाली

समुह ३: राजस्व प्रशासनीक सम्बन्धि

१. संयोजक : विष्णु घर्ती
प्र.प्र.अधिकृत
२. टिका बहादुर थापा
३. कुल प्रसाद हुंगाना
४. गणेश प्र.बस्याल
५. गुन बहादुर बुढाथोकी
६. सोम बहादुर भेंडी
७. कपिल हुंगाना
८. पदम बहादुर थापा
९. यादव प्र न्यौपाने
१०. गोपाल प्र.न्यौपाने
११. माधव प्र.भण्डारी
१२. तिलक बहादुर बुचा
१३. नारायण प्र.आचार्य
१४. निशा मरासीनी
१५. मणिराम अधिकारी

भाग ५: आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण

यस परिच्छेदमा आगामी तीन आर्थिक वर्षहरूका लागि बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व प्रक्षेपण गरिएको छ । महालेखा परिक्षकले स्वीकृत गरेको एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ को आधारमा आय प्रक्षेपण गरिएको हो । बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व अधिकार, हालको आय संकलन अवस्था तथा राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन पश्चात आय संकलनमा पार्ने प्रभाव समेतलाई मध्यनजर गर्दै आगामी तीन वर्षको आय प्रक्षेपण गरिएको छ । यस प्रक्षेपणले बगनासकाली गाउँपालिकाको आय बजेट तर्जुमा गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

५.१ राजस्व प्रक्षेपणको आधार

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन पश्चात्को आगामी तीन वर्ष (आ.व. २०७८।७९ देखि २०८०।८१) को लागि आय प्रक्षेपण गरिएको छ । यो आय अनुमान राजस्व सुधार कार्ययोजनामा प्रस्ताव गरिएका क्रियाकलापहरूले पार्नसक्ने प्रभावको आधारमा गरिएको छ । आय प्रक्षेपण गर्दा भविष्यमा आयका आधारको दायरा तथा दर बढ्न गई सोबाट हुन सक्ने योगदानलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ । त्यसैगरी केही शीर्षकहरूको आय प्रक्षेपण गर्दा विगतको आय संकलनको वृद्धिदरलाई आधार मानिएको छ । आय प्रक्षेपणका आधारहरूलाई शीर्षकगत रूपमा तल व्याख्या गरिएको छ ।

तालिका ११: आगामी आ.व.हरूका लागि राजस्व प्रक्षेपणका आधारहरू

क	राजस्व शीर्षक	कुल सम्भाव्य आय	आगामी आ.व.को लागि प्रक्षेपणको आधार	प्रक्षेपित रकम
क	आन्तरिक आय तर्फ	१६७१५		१४,१९६
१	सम्पत्ति कर	६११०	कुल सम्भावनाको ५० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	३,५१३
२	भूमी कर (मालपोत)	३३१०	कुल सम्भावनाको ७० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	२,६६५
३	घर बहाल कर	३००	कुल सम्भावनाको ७५ प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा २० प्रतिशतले बढ्दै जाने	२७०
४	बहाल विटौरी शुल्क	७५	कुल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	७८
५	व्यवसाय कर	६००	कुल सम्भावनाको ८५ प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	५८७
६	जडिबुटी, कवाडी, जिवजन्तु कर	५०	कुल सम्भावनाको ७५ प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	४३
७	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१००	कुल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	१०४
८	सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त आय	०	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	०
९	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	५००	फाराम, पुस्तक, नक्सा जस्ता सामग्रीहरूको बिक्री बाट आ.व. २०७७।७८ मा रु ५० हजार संकलन हुने र त्यसपछि वार्षिक १५ प्रतिशत वृद्धि हुँदै जाने अनुमान	५७५

क	राजश्व शिर्षक	कुल सम्भाव्य आय	आगामी आ.व.को लागि प्रक्षेपणको आधार	प्रक्षेपित रकम
१०	अन्य सेवा शुल्क तथा विक्री (ढुंगा, गिट्टी, बालुवा विक्री)		कुल सम्भावनाको ९० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	
११	प्रशासनिक सेवा शुल्क (मुल्यांकन र सिफारिससमेत)	२५००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १५ प्रतिशतले बढ्दै जाने	२,८७५
१२	नक्सापास दस्तुर	६००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	६६०
१३	सिफारिश दस्तुर	१५००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	१,६५०
१४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	१०	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	११
१५	नाता प्रमाणित दस्तुर	१०	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	११
१६	अन्य दस्तुर	५००	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	५५०
१७	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत		कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	०
१८	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	५०	कुल सम्भावनाको १०० प्रतिशत र त्यसपछिका आ.व.मा १० प्रतिशतले बढ्दै जाने	५५
१९	अन्य राजस्व	५००	अन्य आय वार्षिक ३ लाख हुने अनुमान	५५०
२०	विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टी	५५००	आ.व. २०७८।७९ का लागि प्राप्त रकम र त्यसपछि क्रमस ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जान	५,७७५
२१	अन्य स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी	७५		७९
ख	राजश्व बाँडफाँड			७५,१६१
ख.१	संघीय सरकार			६८,३३३
१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	६५०७९	आ.व. २०७८।७९ का लागि प्राप्त ६ करोड ५० लाख ७९ हजार र त्यसपछि क्रमस ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जान	६८,३३३
२	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क			
ख.२	प्रदेश सरकार			६,८२८
१	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	६५०३	आ.व. २०७८।७९ मा ६५ लाख र त्यसपछि वार्षिक १० प्रतिशतले वृद्धि हुँदै जाने अनुमान	६,८२८
२	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर			
३	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर			
४	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर			
ग	अनुदान तथा वित्तीय हस्तान्तरण			३७४,२७३
ग.१	संघीय सरकार			३३८,३१०
१	समानिकरण अनुदान	१००९००	आ.व. २०७८।७९ का लागि प्राप्त सिलिङ्ग र त्यसपछि क्रमस ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुँदै जाने	१०५,९४५
२	शसर्त अनुदान	२१७१००		२२७,९५५

क	राजश्व शिर्षक	कुल सम्भाव्य आय	आगामी आ.व.को लागि प्रक्षेपणको आधार	प्रक्षेपित रकम
३	समपुरक अनुदान	०		०
४	विशेष अनुदान	४२००		४,४१०
५	अन्य अनुदान			०
ग.२	प्रदेश सरकार			३५,९६३
१	समानिकरण अनुदान	४७०६	आ.व. २०७७/७८ का लागि प्राप्त सिलिङ्ग र त्यसपछि क्रमस ५ प्रतिशतका दरले बृद्धि हुँदै जाने	४,९४१
२	शसर्त अनुदान	८५४४		८,९७१
३	समपुरक अनुदान	६०००		६,३००
४	विशेष अनुदान	१५०००		१५,७५०

भाग ६: निष्कर्ष तथा सुभावहरु

६.१ बगनासकाली गाउँपालिकाको आय संक्षेपमा

संकलित तथ्यांक, सूचनाको विश्लेषण तथा राजस्व सुधार कार्ययोजनामा निर्दिष्ट गरिएको कृत्याकलापहरुको कार्यान्वयन हुने मान्यता र त्यसको नतिजा समेतलाई मध्येनजर गरी गाउँपालिकाको आगामी तीन आर्थिक वर्षका लागि राजस्व प्रक्षेपण गरिएको हो । सारांशमा गत आ.व.को यथार्थ आय, चालु आ.व.को अनुमान र आगामी तीन आ.व.हरुमा हुने आय संरचनालाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका १२ प्रक्षेपित आय संरचना (राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको आधारमा)

रकम रु. हजारमा

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	यथार्थ		अनुमानित	प्रक्षेपण	
		०७६/७७	०७७/७८		०७९/८०	०८०/८१
१००००	राजस्व तथा अनुदान	३९७,०९२	४६२,३४१	४५६,३८६	४८०,८०५	५०६,६६२
क.	आन्तरिक आय	३०,१३९	४,६००	२४,७७५	२७,२७२	३०,०७६
११३१३	सम्पत्ति कर			३,५१३	४,०४०	४,६४६
११३१४	भूमी कर/मालपोत			२,६६५	३,०६४	३,५२४
११३२१	घर बहाल कर			२७०	३२४	३८९
११३२२	बहाल विटौरी कर (बहाल विटौरी शुल्क)			७८	८९	१०३
१४६११	व्यवसाय कर			५८७	६७४	७७६
११६११	जडिबुटी, कवाडी तथा जिवजन्तु कर			४३	५०	५७
१४२५३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर			१०४	११९	१३७
१४१५१	सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त आय					
१४२१३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम			५७५	६६१	७६०
१४२१९	बिक्री (ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा बिक्री)					
१४२२९	प्रशासनिक सेवा शुल्क (मुल्यांकन समेत)			२,८७५	३,३०६	३,८०२
१४२४२	नक्सापास दस्तुर			६६०	७२६	७९९
१४२४३	निवेदन तथा सिफारिश दस्तुर (सबै प्रकारका)			१,६५०	१,८१५	१,९९७
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर			११	१२	१३
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर			११	१२	१३
१४२४९	अन्य दस्तुर			५५०	६०५	६६६
१४३११	न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत					
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत			५५	६१	६७
१४५२९	अन्य राजस्व			५५०	६०५	६६६
	विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टी	५३५५		१०५००	११,०२५	११,५७६
	अन्य स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी			७९	८३	८७
ख.	राजस्व बाँडफाँड	७१,०२२	९५,८१३	७५,१६१	७९,२६१	८३,५९९
	संघीय सरकार	६५,१००	९०,३१३	६८,३३३	७१,७५०	७५,३३७

राजस्वसुधार कार्ययोजना : बगनासकालि गाउँपालिका

३

८

राजस्व संकेत	राजस्व शिर्षक	यथार्थ		अनुमानित	प्रक्षेपण	
		०७६/७७	०७७/७८		०७९/८०	०८०/८१
१४४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मु.अ.कर	६५१००	९०३१३	६८,३३३	७१,७५०	७५,३३७
१४४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्तःशुल्क					
१४१५३	बाँडफाँड भई प्राप्त वन रोयल्टी				०	०
१४१५४	बाँडफाँड भई प्राप्त खनिज रोयल्टी					
	प्रदेश सरकार	५,९२२	५,५००	६,८२८	७,५११	८,२६२
११४५६	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	५९२२	५५००	६,८२८	७,५११	८,२६२
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर					
११४७१	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर					
११४७२	बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर					
ग.	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	२९५,९३१	३६१,९२८	३५६,४५०	३७४,२७३	३९२,९८६
	संघीय सरकार	२६३,४००	३२१,१००	३२२,२००	३३८,३१०	३५५,२२६
१३३११	समानिकरण अनुदान	९१८००	९३८००	१००९,०००	१०५,९४५	१११,२४२
१३३१२	शसर्त अनुदान चालु	१७१,६००	२१०,३००	२१७,१००	२२७,९५५	२३९,३५३
१३३१३	शसर्त अनुदान पूँजीगत					
१३३१४	विषेश अनुदान चालु		१७०००			
१३३१५	विषेश अनुदान पूँजीगत					
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु			४२००	४,४१०	४,६३१
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत					
	प्रदेश सरकार	३२,५३१	४०,८२८	३४,२५०	३५,९६३	३७,७६१
१३३११	समानिकरण अनुदान	४३३१	५०२८	४७०६	४,९४१	५,१८८
१३३१२	शसर्त अनुदान चालु	८०००	१४८००	८५४४	८,९७१	९,४२०
१३३१३	शसर्त अनुदान पूँजीगत					
१३३१४	विषेश अनुदान चालु	५२००	६०००	६०००	६,३००	६,६१५
१३३१५	विषेश अनुदान पूँजीगत					
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	१५०००	१५०००	१५०००	१५,७५०	१६,५३८
१३३१७	समपुरक अनुदान पूँजीगत					

उल्लेखित तालिका अनुशार बगनासकाली गाउँपालिकाको कुल आय संरचनामा आन्तरिक आयको हिस्सा २.६१ प्रतिशत भन्दा न्यून तर बढ्दो क्रममा देखिन्छ । आगामी आ.व.हरुमा कुल आय बढ्दै जादा आन्तरिक आयको योगदान पनि बढ्दै जानुलाई राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन भएमा हुन सक्ने सकारात्मक परिणामलाई लिन सकिन्छ ।

६.२ बगनासकाली गाउँपालिकाको आन्तरिक आय

राजस्व सुधार योजनाको कार्यान्वयन भई आन्तरिक आय परिचालनमा सुधार आउदा आगामी आ.व.मा बगनासकाली गाउँपालिकाले रु.३०,०७६००० आन्तरिक आय संकलन गर्ने अनुमान गरिएको छ ।

६.३ राजस्व प्रशासन सुधारका प्राथमिकताहरू

बगनासकाली गाउँपालिकाको आन्तरिक आय संकलनमा सुधार ल्याउनका लागि आयका मुख्य स्रोतहरूमा विशेष ध्यान दिनुका साथै राजस्व प्रशासन प्रणालीमा सुधार ल्याउन जरुरी हुन्छ । राजस्व सुधार कार्ययोजनाको आधारमा गाउँपालिकाले ध्यान दिनुपर्ने मुख्य क्षेत्रहरूलाई बुँदागत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

सम्पत्ति कर तथा मालपोत संकलन प्रणालीमा सुधार: बगनासकाली गाउँपालिकाको अनुमानित आन्तरिक आयको करिव ॥ प्रतिशत हिस्सा यी दुई करले ओगट्ने देखिन्छ । दुवै कर प्रणालीमा सुधारका लागि आर्थिक ऐनले गरेको व्यवस्थाअनुसार कम्प्युटर सफ्टवेयर प्रणालीमा सुधार गरी सम्पत्तिको विवरण संकलन गरी कर असुली प्रणाली स्थापना गर्न जरुरी देखिन्छ । वडा कार्यालयहरूमा इन्टरनेट र भौतिक पूर्वाधारको स्थापना गरी सम्पत्ति कर संकलन कार्य वडा कार्यालयहरूबाट गर्नको लागि वडा सचिवहरूलाई तालिम दिई क्रमशः जिम्मेवारी हस्तान्तरण गर्दै जान आवश्यक देखिन्छ ।

वहाल विटौरी शुल्क: बगनासकाली गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका ऐलानी तथा पर्ति जग्गाहरूमा व्यक्तिले घर निर्माण गरी बसोबास तथा पसल व्यवसाय गरेका पाईन्छ तर गाउँपालिकाले निजहरूबाट कुनै शुल्क लिएको देखिदैन । बगनासकाली गाउँपालिकाले आर्थिक ऐनमा भएको व्यवस्था बमोजिम शुल्क संकलन गर्न लगत तयार गरी वडा कार्यालय समेतको सहभागितामा बहाल विटौरी शुल्क संकलन कार्यको शुरुवात तत्कालै गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

व्यवसाय तथा घरजग्गा बहाल कर: बगनासकाली गाउँपालिकाले हालसम्म व्यवसाय गरेको लागि व्यवसायहरू दर्ता गरी कर संकलन गरेको देखिदैन । गाउँपालिकाले स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघसंगको सहकार्यमा टोली निर्माण गरी व्यवसाय दर्ता तथा कर संकलन अभियान सञ्चालन गर्नु पर्ने देखिन्छ । गाउँपालिकाले व्यवसाय कर संकलन गर्ने क्रममा घरजग्गा बहाल करको समेत लगत तयार गरी संकलन कार्यको शुरुवात गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

राजस्व संकलन कार्यविधिहरूको तर्जुमा: राजस्व संकलन कार्यलाई व्यवस्थित गर्न तथा एकरूपताका लागि आयका मुख्य स्रोतहरू जस्तो सवारी साधन संचालन तथा व्यवस्थापन, सम्पत्ति कर, बहाल विटौरी शुल्क, निजी जग्गाबाट प्राकृतिक स्रोत (ढुङ्गा, गिट्टी) को बिक्री, व्यवसाय कर आदिको विवरण संकलन, मूल्यांकन, कर निर्धारण, अभिलेख व्यवस्था, सहुलियत, जरिवाना, खारेजी आदि कार्यको प्रक्रियागत स्पष्टताका लागि कार्यविधिहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक देखिन्छ ।

छुट तथा जरिवानाको कार्यान्वयन: चालु आर्थिक वर्ष देखि बगनासकाली गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनले गरेको छुट तथा जरिवानाको व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याउन सफ्टवेयर प्रणालीमा सुधारका साथै वडा कार्यालयहरू जानकारी गराई सो अनुसार व्यवस्था मिलाउनु पर्ने देखिन्छ ।

जनचेतना मूलक कार्यक्रम तथा राजस्व परीक्षण: बगनासकाली गाउँपालिकाले व्यवस्था गरे बमोजिम कर संकलन व्यवस्था तथा छुट तथा जरिवानाबारे जनतामा सूचना प्रवाह गर्न जनचेतना नागरिक वडापत्र तथा प्रचार प्रसार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिन्छ । राजस्व संकलन हुने स्थानहरूमा राजस्वको अभिलेख सही रूपमा राखिएको, सही तरिकाले कर तथा शुल्क निर्धारण भएको, बक्यौताको अभिलेख सही तरिकाले राखिएको, सही तरिकाले राजस्व संकलन भएको, संकलित राजस्व सम्वन्धित खातामा सही रूपमा कार्यालयमा दाखिला भएको जस्ता

विषयलाई यकीन गर्न राजस्व परीक्षणको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ । बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व संकलन कार्यमा बडाहरुबाट समेत राजस्व संकलन हुने भएकोले जनचेतना मूलक कार्यक्रम सञ्चालन र राजस्व परीक्षणमा राजस्व परामर्श समितिको अग्रसरतामा राजस्व परीक्षण सुदृढ हुन आवश्यक देखिन्छ ।

६.४ राजस्व सुधार कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

सहभागीतात्मक पद्धति अपनाई तर्जुमा गरिएको तालिकामा दिइएको राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयनकालागि गाउँपालिकाले राजस्व सुधार कार्यक्रमलाई ब्यय बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक हुन्छ । कार्ययोजनामा उल्लेख भएको कार्य सम्पादन हुन नसकेमा त्यसले प्रक्षेपण गरे बमोजिमको आय संकलनमा प्रभाव पार्न सक्दछ । यसका अतिरिक्त राजस्व सुधार कार्ययोजना अन्तर्गतका निश्चित कार्य गर्न अन्य सहयोगी निकाय तथा परियोजनाहरुबाट पनि सहयोग लिन सकिन्छ । बगनासकाली गाउँपालिकाको आफ्नो वार्षिक योजना तथा बजेटमा राजस्व सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत निम्न क्रियाकलापहरु सञ्चालनका लागि बजेट व्यवस्था गर्न आवश्यक देखिन्छ:

- राजस्व कम्प्युटर सफ्टवेर प्रणालीमा सुधार, मर्मत तथा संचालन तालिम
- कार्यालयको राजस्व शाखा तथा वडाहरुलाई आवश्यक पर्ने इन्टरनेट, उपकरण तथा सामग्रीहरुको व्यवस्था
- मुख्य आयका स्रोतहरुको व्यवस्थापनको लागि कार्यविधिहरु तर्जुमा
- कर शिक्षा कार्यक्रम तथा कर संकलन टोली परिचालन
- वडाका कर्मचारीहरुको क्षमता विकास
- राजस्व संकलनको अनुगमन तथा राजस्व परीक्षण ।

अन्त्यमा, उल्लेख गरिए अनुसार बगनासकाली गाउँपालिकाको राजस्व प्रशासन लाई थप व्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाउदै प्रक्षेपित आय हासिल गर्नका लागि गाउँपालिकाले वर्तमान संरचना तथा व्यवस्थापन प्रणालीमा परिवर्तन गर्न आवश्यक देखिन्छ । यस सन्दर्भमा तत्काल सुधारका लागि सुझाइएका कदमहरु निम्नानुसार छन् :

- राजस्व असुलीको अनुगमन कार्यमा राजस्व परामर्श समितिलाई थप क्रियाशील बनाउने ।
- आय अनुमान र आय प्रतिवेदनका लागि तोकिएको ढाँचा व्यवहारमा ल्याउने ।
- कर असुली व्यवस्था व्यवस्थित गरी कम्प्युटरीकृत अभिलेख तयार गर्ने ।
- घरवहाल कर तथा व्यवसाय करलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- बहाल विटौरी शुल्कको सम्भावनालाई मध्यनजर गर्दै सो को परिचालनमा जोड दिने ।
- प्राकृतिक तथा नदीजन्य वस्तुको विक्री सम्बन्धी वार्षिक ठेकालाई समयबद्ध र नियमित गर्ने ।

बगनासकाली गाउँपालिकालाई प्राप्त राजस्व अधिकारहरुमध्ये कतिपय अधिकारहरु क्रमिक रुपले परिष्कृत हुँदै आउँदा राजस्व प्रशासनलाई त्यस अनुरूप पारदर्शी र जवाफदेही बनाउनुपर्ने देखिन्छ ।

अनुसुचिहरु

अनुसूची १: सन्दर्भ सामग्रीहरू

- नेपालको संविधान २०७२
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्य, २०७६/७७
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अन्तरसम्बन्ध व्यवस्थापन ऐन, २०७६
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
- एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४
- स्थानीय तहको आर्थिक ऐनको नमूना, २०७४
- प्रदेश तथा स्थानीय कर सम्बन्धी अध्ययन तथा सुझाव प्रतिवेदन, २०७५ - नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) निर्णयबाट गठित कार्यदलले अर्थ मन्त्रालय समक्ष पेश गरेको
- तिनाउ गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७८
- तिनाउ गाउँपालिकाको विभिन्न आर्थिक वर्षहरूको वार्षिक विकास योजना, बजेट तथा कार्यक्रमहरू
- नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्य, २०७७/७८
- नेपाल सरकारको आर्थिक ऐन, २०७७
- लुम्बिनी प्रदेश सरकारको बजेट वक्तव्य, २०७७/७८
- लुम्बिनी प्रदेश सरकारको प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७८
- तिनाउ गाउँपालिकाको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन, २०७७ र २०७८ (महालेखा परीक्षकको कार्यालयको website <https://oag.gov.np/local-level/report/ne> मा प्राप्त)
- अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण (प्रदेश र स्थानीय तह), आर्थिक वर्ष २०७७/२०७८, नेपाल सरकार
- आर्थिक वर्ष २०७७/२०७८ को बजेट वक्तव्य, लुम्बिनी प्रदेश सरकार
- आर्थिक वर्ष २०७७/२०७८ का लागि सवारी साधन कर बाँडफाँडको अनुमानित विवरण, लुम्बिनी प्रदेश सरकार
- आर्थिक वर्ष २०७७/२०७८ मा नेपाल सरकारबाट स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने अनुमानित रोयल्टी रकम, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग

अनुसूची २ : तथ्यांकसूचना संकलनका लागि प्रयोग गरिएको सूची तथा फारम

तथ्यांक संकलन सूची

गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय तथा हालको अवस्था:

- संक्षिप्त परिचय
- मुख्य पूर्वाधारको अवस्था
- आर्थिक अवस्था
- सामाजिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटकिय अवस्था

गाउँपालिकाको संगठन तथा राजस्व प्रशासन :

- संगठन संरचना तथा कर्मचारीको विवरण
- भौतिक सुविधाहरु
- राजस्व शाखा तथा राजस्व प्रशासन
 - राजस्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण
 - कार्यक्षम तथा कार्य स्थलको पर्याप्तता
 - फर्निचर, कम्प्युटर, प्रिन्टर तथा अन्यभौतिक सुविधाहरु
 - राजस्व सम्बन्धी डाटा बेस, राजस्व प्रशासनमा सफ्टवेयर र त्यसको प्रयोग
 - कम्प्युटर विलिङ्ग प्रणालिको प्रयोग
- वडा कार्यलयमा राजस्व प्रशासनको अवस्था

गाउँपालिकाको आय (आन्तरिक तथा बाह्य) सम्बन्धी विवरण:

- विगत तीन आर्थिक वर्षहरु (२०७३/७४, ०७४/७५ र ०७५/७६) को यथार्थ आय विवरण
- चालु आर्थिक वर्षको (२०७६/७७) को अनुमानित/बजेट विवरण र मंसिर मसान्तसम्मको यथार्थ संकलन
- चालु आर्थिक वर्षका लागि गाउँ सभाले पारित गरेको कर, शुल्क तथा दस्तुरका दरहरु

अन्य दस्तावेज तथा सूचनाहरु

- निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीको विवरण
- गाउँ सभाले पारित गरेको आर्थिक ऐन
- राजस्वसंग सम्बन्धित अन्य नीति तथा कार्यक्रमहरु
- गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण (एचयार्षभ)
- राजस्व परिचालनका लागि भएका प्रभावकारी प्रयासहरु
- स्रोत: प्रशासन, आर्थिक प्रशासन, राजस्व शाखा

तथ्यांक संकलन फारम

क. स्वामित्व वा भोग चलनमा रहेका जग्गा

क्र.सं.	जग्गा रहेका स्थान	कि.न.	क्षेत्रफल	हालको उपयोग	भाडा वाबहाल रकम (यदि भएमा)
क	स्वामित्वमा रहेको जग्गा				
ख	भोग चलनमा रहेको जग्गा				

स्रोत : जिन्सी शाखा तथा वडा कार्यालय

ख. स्वामित्वमा रहेका भवन

क्र.सं.	स्थान	भवनको विवरण	हालको उपभोग	भाडा वाबहाल रकम (यदी भएमा)

स्रोत : जिन्सी शाखा तथा वडा कार्यालय

ग. राजस्वमा प्रतक्ष्य आधारित सूचनाहरु

१. भवन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	घरको वर्गीकरण	अनुमानित	बहालमा	औसत बहाल
---------	---------------	----------	--------	----------

राजस्वसुधार कार्ययोजना : बगनासकालि गाउँपालिका

४

२

		संख्या	भएको संख्या	दर
ज	व्यापारीक प्रयोजनका लागि निर्मित भवन/घरहरु (नोट: व्यापारीक कम्पलेक्स, पार्टी प्यालेस, अस्पताल, कोल्ड स्टोर, निजी विद्यालय तथा क्यापस आदी)			
द	औद्योगिक प्रयोजनका भवन/घरहरु			
घ	आवासिय भवन/घरहरु			
घाज	कच्ची घरहरु (कच्ची जोडाई तथा छाना)			
घाद्	अर्ध कच्ची घरहरु (माटोको जोडाई र कंकिट वा स्टिलको छाना भएका)			
घाघ	पिलर सिस्टम नभएको पक्कि घर ९धतजयगत चक्रकृ चकभ क्तचगअतगचभ०			
घाढ	पिलर सिस्टम भएको पक्कि घर ९धतज चक्रकृ चकभ क्तचगअतगचभ०			
जम्मा				

स्रोत : विभिन्न प्रकाशन वा सूचना शाखा तथा वडा कार्यालय

२. जग्गा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	जग्गाको किसिम	अनुमानितक्षेत्रफल	औसत मुल्यांकन दर (मालपोत कार्यालयको आधारमा)	कैफियत
१	शहरी क्षेत्र			
२	आवासिय क्षेत्र			
३	कृषी क्षेत्र			
४	वन तथा अन्यक्षेत्र			
जम्मा				

स्रोत : विभिन्न प्रकाशन वा सूचना शाखा तथा वडा कार्यालय

३. सवारी साधन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सवारी साधन	अनुमानित संख्या	कैफियत
अ	अटो रिक्सा, ई रिक्सा		
इ	ठेलागाडा, टाँगा, रिक्सा		
जम्मा			

स्रोत : विभिन्न प्रकाशन वा सूचना शाखा तथा वडा कार्यालय

४. व्यापार तथा व्यवसायसम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	साना लगानी	मझौला लगानी	ठुला लगानी
अ	उद्योग			
इ	वित्तिय संस्था (बैंक, विकास बैंक, सहकारी, विमा आदि)			
घ	व्यापारिक भवन, मल, निजी अस्पताल, संस्थागत कलेज विद्यालय			
ङ	डिलर तथा थोक विक्रेता			
छ	अन्य व्यवसायहरु			

स्रोत : विभिन्न प्रकाशन वा सूचना शाखा तथा वडा कार्यालय, उद्योग वाणिज्य संघ

५. खानीजन्य वस्तु विक्रीको विवरण

उत्खनन स्थल	वस्तुहरु	कुल उत्खनन योग्य परिणाम	विक्री मुल्य	संभाव्य निकासी परिमाण
	ढुङ्गा			
	गिट्टी			
	स्लेट			
	बालुवा			
	दहत्तर वहत्तर			

	ढुङ्गा			
	गिट्टी			
	स्लेट			
	बालुवा			
	दहत्तर वहत्तर			

स्रोत : आर्थिक प्रशासन शाखा, हालको ठेक्का प्रक्रिया, आईई प्रतिवेदन तथा सरोकारवालासँग छलफल

६. जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु ब्यवसायिक उपयोग

क्र.सं.	बस्तुहरु	इकाई	कुल संकलन परिणाम	अनुमानित मुल्य
क.	जडिबुटी जन्य बस्तुहरु			
ख.	कवाडी जन्य बस्तुहरु			
ग.	जिवजन्तु			

७. बहाल विटौरी

क्र.सं.	सम्पत्तिहरु	इकाई	परिमाण	दर
क.	भवन तथा कोठाहरु			
ख.	मेसिनहरु			
ग.	सार्वजनिक सम्पत्ति			

स्रोत : राजस्व परामर्श समिति, आर्थिक प्रशासन, राजस्व तथा जिन्सी शाखा, वडा कार्यालय

८. गाउँपालिकाले निर्माण, संचालन तथा व्यवस्थापन गरेका सेवा

क्र.सं.	सेवाहरु	उपलब्ध गराईएको स्थानवा क्षेत्र	इकाई र परिमाण	सेवा शुल्कको संभावना के छ ?	हालको अवस्था (आय)
---------	---------	--------------------------------	---------------	-----------------------------	-------------------

राजस्वसुधार कार्ययोजना : बगनासकालि गाउँपालिका

४

१०

क्र.सं.	सेवाहरु	उपलब्ध गराईएको स्थानवा क्षेत्र	इकाई र परिमाण	सेवा शुल्कको संभावना के छ ?	हालको अवस्था (आय)
अ	फोहरमैला व्यवस्थापन				
ब	धारा				
छ	अतिथिगृह				
ट	धर्मशाला				
ड	सभागृह				
ढ	ढल निकास				
ण	सडक बत्ति				
ञ	सार्वजनिक शौचालय				
ज	पार्क				
घ	पौडी पोखरी				
झ	व्यायमशाला				
ञ	पर्यटकिय स्थल				
ट	हाट बजार				
ठ	पशु बधशाला				
ड	शवदाहगृह				
ढ	बसपार्क				
ण	अन्य पार्किङ्ग क्षेत्र				

अनुसूची ३ : स्थानीय राजस्व परामर्श समिति गठन तथा काम कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था

(स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६५ बमोजिमको व्यवस्था)

समितिको गठन (उपदफा १) :

क) उपाध्यक्ष	- संयोजक
ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य
ग) कार्यपालिकाले तोकेको कार्यपालिकाका सदस्यहरू मध्येबाट एक जना महिला सहित दुई जना सदस्य	- सदस्य
घ) निजी क्षेत्रको उद्योग वाणिज्य सम्बन्धी मान्यता प्राप्त संस्थाको गाउँ वा नगर तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि	- सदस्य
ङ) घरेलु तथा साना उद्योग सम्बन्धी मान्यता प्राप्त संस्थाको नगर वा गाउँ तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि	- सदस्य
च) कार्यपालिकाको राजस्व महाशाखा, विभाग वा शाखा प्रमुख	- सदस्य सचिव

समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार (उपदफा २) :

क) राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, संशोधन, परिमार्जन र सोको परिपालनाका सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने,
ख) राजस्वका स्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुनसक्ने राजस्वको अनुमान गर्ने,
ग) राजस्वका दर र क्षेत्र लगायतका आधारमा आन्तरिक आयको विश्लेषण र अनुमान गर्ने,
घ) स्थानीय उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन र रोजगारी सिर्जनामा योगदान दिने किसिमको कर नीति अवलम्बन गर्न परामर्श दिने,
ङ) कर राजस्व, गैरकर राजस्व, सेवाशुल्क, दस्तुर आदिको दर निर्धारण सम्बन्धमा परामर्श दिने,
च) राजस्व प्रशासन सुधारका लागि अन्य आवश्यक परामर्श दिने ।

उपदफा ३: उपदफा (१) बमोजिमको समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञ तथा अन्य सरोकारवालालाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्दछ ।

उपदफा ४: उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

राजस्वसुधार कार्ययोजना : बगनासकालि गाउँपालिका

४

०

अनुसूची ४ : राजस्व परामर्श समितिले राजस्व प्रक्षेप(१ गरि कार्यपालिकामा पेश गर्ने प्रतिवेदनको) ढाँचा

(स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा प्रकाशित को अनुसूची २ बमोजिम)

बगनासकालिगाउँपालिका

राजस्व परामर्श समितिको प्रतिवेदन,

क) पृष्ठभूमि

ख) राजस्वको मौजुदा अवस्थाको विश्लेषण

ग) राजस्व नीतिहरु

घ) करका आधारहरु

ङ) आगामी आ.व.को लागि प्रस्तावित कर तथा गैरकर राजस्व दर

सि.नं.	राजस्वको क्षेत्रहरु	चालु आर्थिक वर्षको दर	प्रस्तावित दर	पुष्ट्याई	कैफियत

च) आगामी आ.व.को लागि अनुमानित कर तथा गैरकर राजस्व रकम

सि.नं.	राजस्वको क्षेत्रहरु	गत आ.व.को यथार्थ रकम	चालु आ.व.को संशोधित अनुमान	आगामी आ.व.को अनुमान	कैफियत

छ) निष्कर्ष तथा सुझावहरु

(.....)

संयोजक ।.....

राजस्वसुधार कार्ययोजना : बगनासकालि गाउँपालिका

५

८

अनुसूची ५ आर्थिक कार्यविधि

(स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा प्रकाशित को अनुसूची २ बमोजिम)

बगनासकालिगाउँपालिका

बगनासकाली गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको कानून, २०७४

प्रस्तावना:

नेपालको संविधानको धारा २२९ को उपधारा (२) बमोजिम बगनासकाली गाउँपालिकाको सञ्चित कोषकोसंचालनगर्न, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न, निकास तथा खर्चगर्न, लेखा राख्न, आर्थिक तथा वित्तीय प्रतिवेदनगर्न, आर्थिक कारोवारको आन्तरिक नियन्त्रणको व्यवस्था मिलाउन, आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण गर्न, बेरुजुफछ्यौट तथा असुल उपर गर्न गराउन, आर्थिक कार्यविधिलाई नियमित, व्यवस्थित र जवाफदेही बनाउन वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २२२ बमोजिमको बगनासकाली गाउँसभा बमोजिमको यो कानून बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कानूनको नाम “ बगनासकाली गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधि कानून, २०७४ ” रहेको छ ।

(२) यो कानूनसभाबाट पारित भएको मितिदेखिलागू हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कानूनमा,-

(क) “असुल उपर गर्नु पर्ने रकम” भन्नाले प्रचलित ऐन बमोजिम भुक्तानी दिन नहुने रकम भुक्तानी दिएको वा

बढी हुने गरी भुक्तानी दिएको वा घटी रकम असुल गरेको कारणबाट असुल उपर गर्नु पर्ने भनी लेखापरीक्षण हुँदा ठहर्‍याइएको बेरुजु रकम सम्झनु पर्छ र सो शब्दले हिनामिना वा मस्यौट गरेको रकमतथा गाउँ/नगरलाई तिर्नु बुझाउनु पर्ने अन्य कुनै रकम कलम समेतलाई जनाउँछ ।

(ख) “अन्तिम लेखापरीक्षण” भन्नाले महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट हुने लेखापरीक्षण सम्झनुपर्छ ।

- (ग) “आन्तरिक लेखापरीक्षण” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिकाकाको तोकिएको शाखा वा अधिकृतबाट हुनेआन्तरिक लेखापरीक्षण सम्भन्नुपर्छ ।
- (घ) “आर्थिक वर्ष” भन्नाले हरेक वर्षको साउन महिनाको एक गतेदेखि अर्को वर्षको आषाढ महिनाको मसान्तसम्मको बाह्र महिनाको अवधिलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ङ.) “एक तह माथिको अधिकारी” भन्नाले वडा सचिव र विषयगत शाखा प्रमुखको हकमा बगनासकालीगाउँपालिकाकाको कार्यकारी अधिकृत, गाउँपालिकाको कार्यकारी अधिकृतको हकमा बगनासकालीगाउँपालिकाकाको अध्यक्ष/प्रमुख र अध्यक्ष/प्रमुखको हकमा गाउँ/नगर कार्यपालिकासम्भन्नुपर्छ ।
- (च) “कारोबार” भन्नाले सरकारी चल, अचल, नगदी तथा जिन्सी धनमाल जिम्मा लिई प्रचलित ऐन बमोजिमनिर्धारित काममा खर्च वा दाखिला गर्ने सम्बन्धी सम्पूर्ण काम सम्भन्नु पर्छ ।
- (छ)“कार्यकारी अधिकृत” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिकाको प्रशासकिय अधिकृत सम्भन्नुपर्छ ।
- (ज) “कार्यालय” भन्नाले बगनासकाली गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सम्भन्नु पर्दछ । सो शब्दले बगनासकालीगाउँपालिका मातहत रहेको विषयगत शाखा वा विभाग वा महाशाखा वा कार्यालय वा एकाइहरुलाई समेतजनाउनेछ ।
- (झ)“कार्यालय प्रमुख” भन्नाले खण्ड (छ) र (ज) बमोजिमको कार्यालयको प्रशासकीय प्रमुख भई कामकाज गर्नतोकिएको पदाधिकारी सम्भन्नु पर्छ ।
- (ञ) “गाउँपालिका” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिका सम्भन्नु पर्छ ।
- (ट) “जिम्मेवार व्यक्ति” भन्नाले लेखा उत्तरदायी अधिकृतबाट अधिकार सुम्पिए बमोजिमको कार्य संचालन गर्ने,जिम्मा लिने, खर्च गर्ने, लेखा राख्ने, आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण गराई बेरुजु फछ्यौट गर्ने गराउने,सरकारी नगदी जिन्सी असुल उपर गर्ने गराउने तथा दाखिला गर्ने कर्तव्य भएको व्यक्ति सम्भन्नुपर्छ र सोशब्दले बगनासकाली गाउँपालिकाको कामको लागि सरकारी नगदी वा जिन्सी लिई वा नलिई सो कामफछ्यौटउने जिम्मा लिने जुनसुकै व्यक्ति समेतलाईजनाउँछ ।
- (ठ) “तालुक कार्यालय” भन्नाले वडा कार्यालय तथा विषयगत कार्यालयको हकमा बगनासकाली गाँउ कार्यपालिकाको कार्यालय सम्भन्नुपर्छ ।
- (ड) “तोकिएको” वा “तोकिएबमोजिम” भन्नाले यस कानून अन्तर्गत बनेका नियमावली,निर्देशिका वा कार्यविधिमातोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्भन्नुपर्छ ।
- (ढ) “गाँउपालिका” भन्नाले बगनासकाली गाँउपालिकालाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ण) “प्रदेश सञ्चित कोष” भन्नाले संविधानको धारा २०४ बमोजिमको सञ्चित कोष सम्भन्नुपर्छ ।
- (त) “बजेट संकेत” भन्नाले नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेको आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरणको अधीनमा रहीगाउँ/नगर पालिकाको कार्यालय, विषयगत शाखा, वडा कार्यालय वा सो सरहको क्षेत्राधिकार भएकाआयोजना कार्यक्रम आदिकोकार्य प्रकृति र संगठन समेत छुटिटने गरी बगनासकाली गाँउपालिकालेदिएको संकेतलाई जनाउँछ ।
- (थ) “बेरुजु” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम पुर्‍याउनु पर्ने रीत नपुर्‍याई कारोबार गरेको वा राख्नु पर्ने लेखानराखेको तथा अनियमित वा बेमनासिव तरिकाले आर्थिक कारोबार गरेको भनी लेखापरीक्षण गर्दाऔल्याइएको वा ठहर्‍याइएको कारोबार सम्भन्नुपर्छ ।
- (द) “बैंक” भन्नाले सञ्चित कोषको सञ्चालन गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्विकृती प्राप्त बगनासकाली गाउँपालिकाले तोकेको कुनै बैंक सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले त्यस्तो बैंकको अधिकार प्रयोग गरी कारोबारगर्नेगरी तोकिएको बैंकको शाखा समेतलाई जनाउँछ ।

- (घ) “मातहत कार्यालय” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिका मातहत रहेको वडा कार्यालय वा विषयगत शाखा, महाशाखा, विभाग वा कार्यालय र एकाई सम्भन्धनुपर्छ ।
- (न) “लेखा” भन्नाले कारोबार भएको व्यहोरा देखिने गरी प्रचलित कानून बमोजिम राखिने अभिलेख, खाता, किताबआदि र सो कारोबारलाई प्रमाणित गर्ने अन्य कागजात र प्रतिवेदनका साथै विद्युतीय प्रविधिबाट राखिएको अभिलेख र आर्थिक विवरण समेतलाई सम्भन्धनुपर्छ ।
- (प) “लेखा उत्तरदायी अधिकृत” भन्नाले आफ्नो र मातहत कार्यालयको आर्थिक प्रशासन संचालन गर्ने, वार्षिकबजेट तयार गर्ने र सो बजेट निकासी प्राप्त गरी खर्च गर्ने अधिकार सुम्पने, बजेट तथा कार्यक्रम अनुसारहुने आर्थिक कारोबारको लेखा राख्ने र राख्न लगाउने, लेखा विवरण तयार गर्ने गराउने, विनियोजन, राजस्व, धरौटी, जिन्सी र अन्य जुनसुकै कारोबारको आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण गराउने, बेरुजुनियमित गर्ने गराउने, असुल उपर गर्ने गराउने वा मिन्हा गर्ने गराउने कर्तव्य भएको बगनासकाली गाउँपालिकाको प्रशासकिय अधिकृतलाई सम्भन्धनुपर्छ ।
- (फ) “वडा कार्यालय” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिकाको वडा कार्यालय सम्भन्धनुपर्छ ।
- (व) “वडा सचिव” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिकाको वडा सचिवलाई सम्भन्धनुपर्छ ।
- (भ) “विनियोजन” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिका सभाद्वारा विभिन्न कार्यहरुकालागि विभिन्न शीर्षकमा खर्चगर्न विनियोजन भएको रकम सम्भन्धनुपर्छ ।
- (म) “वित्तीय विवरण” भन्नाले नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेको मापदण्ड बमोजिम कुनै निश्चित अवधिमा भएको आर्थिक कारोबारको समष्टिगत स्थिति दर्शाउने उद्देश्यले शीर्षक समेत खुल्ने गरी तयार गरिएको विवरणसम्भन्धनुपर्छ र सो शब्दले कारोबारको स्थिति दर्शाउने गरी शीर्षकका आधारमा बनाइएको बजेटअनुमान, निकाशा, खर्च, आम्दानी, दाखिला र बाँकी रकम समेत खुलाइएको प्राप्ति र भुक्तानी विवरण र सोसँग सम्बन्धित लेखा, टिप्पणी र खुलासा समेतलाई जनाउँछ ।
- (य) “संविधान” भन्नाले नेपालको संविधान सम्भन्धनुपर्छ ।
- (र) “सञ्चित कोष” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिकाको सञ्चित कोष सम्भन्धनुपर्छ ।
- (ल) “सभा” भन्नाले बगनासकाली गाउँ सभालाई सम्भन्धनुपर्छ ।
- (व) “संपरीक्षण” भन्नाले आन्तरिक वा अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएको बेरुजुको सम्बन्धमा पेश हुनआएका स्पष्टीकरण वा प्रतिक्रिया साथ संलग्न प्रमाण तथा कागजातको आधारमा गरिने फर्छोट सम्बन्धी कार्यलाई सम्भन्धनुपर्छ र सो शब्दले सभाबाट गठित लेखा समितिबाट प्राप्त सुझाव वा निर्देशनका आधारमा गरिने परीक्षण वा अनुगमन कार्य समेतलाई जनाउँछ ।
- (श) “कार्यपालिका” भन्नाले बगनासकाली कार्यपालिकालाई सम्भन्धनुपर्छ ।
- (ष) “सार्वजनिक जवाफदेहीको पद” भन्नाले पारिश्रमिक ठेकिएको वा नठेकिएको जे भए तापनि कुनै रूपमा नियुक्त हुने वा निर्वाचित हुने वा मनोनयन हुने कानूनी मान्यता प्राप्त सार्वजनिक काम, कर्तव्य र अधिकारभएको पद सम्भन्धनुपर्छ ।
- (स) “विषयगत शाखा” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिका अन्तर्गत रहेको विषयगत विभाग, महाशाखा, शाखा, कार्यालय वा एकाइलाई सम्भन्धनुपर्छ ।

परिच्छेद-२

सञ्चित कोषसञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था

३. सञ्चित कोषको सञ्चालनः

(१) सञ्चित कोषमा देहायका रकमहरु रहनेछन्:-

(क) गाउँ/नगर सभाबाट स्वीकृतकानून बमोजिम लगाईएको कर तथा गैर कर वापत असुल भएको राजस्वरकम ।

(ख) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट राजस्व बाँडफाँडवापत प्राप्त रकम ।

(ग) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भएको समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदान वापत प्राप्त रकम ।

(घ) गाउँ/नगर पालिकाले लिएको आन्तरिक ऋणवापतको रकम ।

(ङ) अन्य प्रचलित कानून बमोजिम गाउँ/नगरपालिका नाममा प्राप्त भएको अन्य आय वापतको रकम ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको रकम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृतिप्राप्त गाउँ/नगरपालिकाले तोकेको कुनैबकै मा खाता खोली जम्मा गरिनेछ ।

(३) नेपालको संविधान, यो कानून र अन्य प्रचलित कानूनको अधीनमा रही सञ्चित कोषको संचालन गाउँ/नगरपालिकाको कार्यालयले तोके बमोजिम गर्नेछ ।

४. सञ्चित कोषको लेखा राख्ने उत्तरदायित्वः (१) सञ्चित कोषको लेखा अद्यावधिक रुपमा राख्ने तथा त्यसको वार्षिक वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा लेखा दाखिला गर्ने गराउने कर्तव्य र उत्तरदायित्व गाउँ/नगरपालिकाको कार्यकारी अधिकृतको हुनेछ । (२) उपदफा (१) बमोजिमको लेखा तथा सोको वित्तीय विवरणसभामा र प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय एवं महालेखा परीक्षक समक्ष पेश गर्ने सम्बन्धी अन्य कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद - ३

बजेट निर्माण तथा वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा, निकासा, खर्च, रकमान्तर तथा नियन्त्रण

५. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नेः

(१) आगामी आर्थिक वर्षमा गाउँ/नगरले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्य तथा कार्यक्रमको लागि संविधानको धारा २३० बमोजिम बजेट तयार गर्ने गराउने र सभामा पेश गरी पारित गराउने उत्तरदायित्व कार्यपालिकाको हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने प्रयोजनका लागि उपलब्ध हुने श्रोत तथा खर्चको सीमाको पूर्वानुमान चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तभित्र गरिसक्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम श्रोत र खर्चको सीमा निर्धारण भएपछि निर्धारित श्रोत तथा खर्चको सीमाभित्र रही आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्नु पर्नेछ ।

(४) आगामी आर्थिक वर्षको बजेट चालु आर्थिक वर्षको असार १५ गतेभित्र सभामा प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।

(५) आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा गाउँ/नगरपालिकास्वीकृत आवधिक योजना र मध्यकालीन खर्चसंरचनालाई मूल आधार बनाउनु पर्नेछ ।

(६) गाउँ/नगरपालिकाले घाटा बजेट निर्माण गर्नुपर्ने भएमा घाटा पूर्ति गर्ने श्रोत समेतको खाका तयार गर्नुपर्नेछ ।

(७) बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, छलफल एवम् बजेटको मस्यौदालाई अन्तिम रुप दिई पारित गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

६. बजेट निकासा:

(१) सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्वीकृत बजेट विवरण अनुसार खर्च गर्ने अख्तियारी कार्यकारी अधिकृतले मातहत कार्यालय प्रमुखलाई दिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अख्तियारी प्राप्त भएपछि तोकिएबमोजिम बैकमार्फत प्राप्ति, निकाशा र भुक्तानी गर्नुपर्नेछ । तर आर्थिक वर्षको अन्तिम दिनमा ऋण दायित्वको भुक्तानी र हिसावमिलान बाहेकको अन्य भुक्तानी सम्बन्धी काम हुनेछैन ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्राप्ति, निकासा तथा भुक्तानी गर्दा संघीय महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले तोकिएको मापदण्ड बमोजिम हुनेगरी एकल खाता कोष प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।

(४) रकम निकासा भएपछि तोकिएका पदाधिकारीको संयुक्त दस्तखतबाट बैंक खाता संचालन गर्नुपर्नेछ ।

(५) स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रम बमोजिम स्वीकृत बजेटको परिधिभित्र रहेर प्रचलित कानून बमोजिम खर्च गर्ने, लेखा राखी वा राख्न लगाई लेखा पेश गर्ने, लेखापरीक्षण गराउने, बेरुजु फछ्यौट गर्ने र कार्यपालिकामा पेश गर्ने उत्तरदायित्व लेखा उत्तरदायी अधिकृतको हुनेछ ।

(६) यस कानून प्रचलित अन्य कानून बमोजिम रकम निकासा दिने तथा कोष सञ्चालन गर्ने गराउने सम्बन्धी अन्य कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

७. बजेट रोक्का वा नियन्त्रण गर्न सक्ने: दफा ६ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि गाउँपालिकाको आर्थिक स्थिति र सञ्चित कोषमा जम्मा

रहेको रकमलाई मध्यनजर गरी विनियोजित रकममा आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकाले पूर्ण वा आंशिकरूपमा रोक्का वा नियन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

८. खर्च गर्ने कार्यविधि : गाउँपालिकाको कार्य तथा आयोजना सञ्चालन गर्ने, धरौटी, दस्तुर, सेवा शुल्क लिने, पेशकी दिने तथा फछ्यौट गर्ने, नगदी तथा जिन्सी सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने, लिलाम बिक्री गर्ने, मिन्हा दिने सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

९. रकमान्तर तथा श्रोतान्तर:

(१) गाउँ/नगरपालिकाको स्वीकृत बजेटको कुनै एक बजेट उप शीर्षक अन्तर्गतको खर्च शीर्षकमा रकम पुग्न भएमा सो नपुग भएको रकम कुनै एक वा एक भन्दा बढी शीर्षकमा बचत हुने रकमबाट २५ प्रतिशत मान बढ्ने गरी गाउँ/नगर कार्यपालिकाले रकमान्तर गर्न सक्नेछ ।

तर पूँजीगत शीर्षकबाट चालू शीर्षकमा रकमान्तर गर्न सक्ने छैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अधिकार आवश्यकता अनुसार गाउँ/नगर कार्यपालिकाले कार्यकारी अधिकृतलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(३) गाउँ/नगर पालिकाको विनियोजन अन्तर्गत कुनै एक प्रकारको खर्च व्यहोर्ने श्रोतमा रहेको रकम अर्को श्रोतमा सार्ने र भुक्तानी विधि परिवर्तन गर्ने अधिकार सभाको हुनेछ ।

(४) रकमान्तर तथा श्रोतान्तर सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०. बजेट फिर्ता हुने:

स्वीकृत वार्षिक बजेटमा विनियोजन भै निकासा भएको रकम कुनै कारणवश खर्च हुन नसकी खर्च खातामा बाँकी रहेमा आर्थिक वर्षको अन्तमा संचित कोषमा फिर्ता दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद-४

कारोबारको लेखा

११. कारोबारको लेखा :

(१) विनियोजन, धरौटी एवं राजश्व तथा अन्य कारोबारको लेखा दोहोरो लेखा प्रणालीको सिद्धान्त बमोजिम नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अनुसार राखिनेछ ।

तर महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले नगदमा आधारित लेखा प्रणालीलाई परिमार्जन गरी परिमार्जित नगदआधार वा प्रोदभावी आधारमा लेखा राख्ने गरी तोकि दिन सक्नेछ ।

(२) उप नियम (१) बमोजिमको लेखा राख्नकालागि आवश्यक लेखा ढाँचा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भएबमोजिम हुनेछ ।

(३) गाउँपालिकाले अनुदान, सहायता, लगानी, विनियोजन, राजश्व तथा धरौटीका अतिरिक्त अन्य सबै प्रकारका कारोबार र खर्चको लेखा गाउँपालिकाले तयार गरी राख्नु पर्नेछ ।

(४) लेखा उत्तरदायी अधिकृतले तोकिएको समयभित्र विनियोजन, राजस्व, धरौटी लगायतको एकीकृत वित्तीयविवरण तयार गरी गाउँ कार्यपालिका, गाउँ सभा तथा महालेखा नियन्त्रक कार्यालयमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(५) आफ्नो निकाय र मातहत कार्यालयको सम्पति र दायित्वको लेखांकन एवं प्रतिवेदन गर्ने दायित्व लेखाउत्तरदायी अधिकृतको हुनेछ ।

१२. जिम्मेवार व्यक्ति जवाफदेही हुने :

(१) जिम्मेवार व्यक्तिले प्रत्येक कारोबार स्पष्टदेखिने गरी प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमको रित पुर्‍याई लेखातयार गरीगलाई राख्नु पर्नेछ ।

(२) आर्थिक प्रशासन संचालन गर्दा मातहत कार्यालयले प्रचलित कानूनकोपालना गरे नगरेको सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार रेखदेख, जाँचबुझ तथा निरीक्षण गर्ने मातहत कार्यालयको हिसाब केन्द्रीय हिसाबमा समावेश गराउने उत्तरदायित्व लेखा उत्तरदायी अधिकृतको हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम लेखा तयार गरेनगरेको वा उपदफा (२) बमोजिम लेखा उत्तरदायी अधिकृतले रेखदेख, जाँचबुझ तथा निरीक्षण गर्दा वा लेखापरीक्षण हुँदा प्रचलित कानूनद्वारा निर्धारित प्रक्रिया पूरा नगरी कारोबारगरेको वा अन्य कुनै कैफियत देखिन आएमा जिम्मेवार व्यक्तिले त्यसको जवाफदेही वहन गर्नु पर्नेछ ।

(४) कुनै मनासिब कारणले लेखा सम्बन्धी काममा अनियमित हुन गएमा जिम्मेवार व्यक्तिले तोकिएको अवधिभित्र अधिकार प्राप्त अधिकारीसमक्ष कारण खुलाईनियमित गराउनको लागि पेश गरेमा लेखा उत्तरदायी अधिकृतले तोकिएको म्यादभित्र त्यस सम्बन्धमा आवश्यक निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

तर मनासिबकारण नभई लेखा सम्बन्धी काममा अनियमित हुन आएको देखिन आएमा लेखाउत्तरदायी अधिकृतले जिम्मेवार व्यक्तिलाई पहिलो पटक पाँच सय रूपैयाँ र त्यसपछि पनि दोहोरिन आएमा पटकैपिच्छे एक हजार रूपैयाँ जरिवाना गरी प्रचलित कानून बमोजिम विभागीय कारबाही समेत गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम निर्णय दिनु पर्ने अधिकारीले तोकिएको म्यादभित्र निर्णय नदिएमा निजलाई एक तहमाथिको अधिकारीले पहिलो पटक पाँच सय रूपैयाँ र सोही अधिकारीबाट पुनः अर्को पटक त्यस्तो कार्य दोहोरिन गएमा पन्ध्र सय रूपैयाँ जरिवाना गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (२) बमोजिम रेखदेख, जाँचबुझ तथा निरीक्षण हुँदा यो कानून तथा यस कानून अन्तरगत बनेको नियम बमोजिम निर्धारित प्रक्रिया पूरा नगरी कारोबार गरेको देखिन आएमा वा अन्य कुनै कैफियत देखिन आएमा जाँच गर्न पठाउने तालुक कार्यालयले कलमै पिच्छे दुई सय रूपैयाँ जरिवाना

गर्न सक्नेछ । एउटै जिम्मेवार व्यक्तिलाई तीन पटक भन्दा बढी जरिवाना भइसकेपछि, पुनः त्यस्तो कार्यदोहोरिन आएमा कलमै पिच्छे, पाँच सय रूपैयाँ जरिवाना गरी प्रचलित कानून बमोजिम विभागीय कारवाही समेत गर्नु पर्नेछ ।

(७) यो कानून वा यस कानून अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम लेखा राख्ने नराखेको, लेखा दाखिला गरे नगरेको र लेखापरीक्षण गराए नगराएको सम्बन्धमा समय समयमा जाँच, निरीक्षण गरी आन्तरिक नियन्त्रण र रेखदेख गर्ने जिम्मेवारी कार्यकारी अधिकृतको हुनेछ ।

१३. राजस्व दाखिला र राजस्व लेखा:

(१) प्रचलित कानून बमोजिम गाउँ/नगरपालिकालाई प्राप्त हुने राजस्व तथा अन्य आय रकमहरू कार्यालयमा प्राप्त भएपछि, तोकिए बमोजिम संचित कोषमा आम्दानी देखिने गरी बैंक दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(२) राजस्वको लगत तथा लेखा राख्ने तथा फाँटवारी पेश गर्ने, लेखापरीक्षण गराउने र त्यसको अभिलेख राख्ने उत्तरदायित्व कार्यकारी अधिकृतको हुनेछ ।

१४. नगदी जिन्सी दाखिला गर्ने र लेखा राख्ने :

(१) जिम्मेवार व्यक्तिले आफ्नो जिम्मामा आएको सरकारी नगदीको हकमा सोही दिन वा त्यसको भोलिपल्ट तोकिएको बैंक खातामा र जिन्सीमालसामान भए सात दिनभित्र तोकिएको स्थानमा दाखिला गरी श्रेस्ता खडा गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको म्यादभित्र जिम्मेवार व्यक्तिले नगदी तथा जिन्सी दाखिला गरेको श्रेस्ता खडा गर्न नसकेमा त्यसको मनासिवकारण खुलाई एक तहमाथिको अधिकारी समक्ष म्याद थपको लागि अनुरोध गर्न सक्नेछ । यसरी अनुरोध भएमा एक तह माथिको अधिकारीले मनासिवकारण देखेमा एकै पटक वा दुई पटक गरी बढीमा पैतालीस दिनसम्मको म्याद थपिदिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम थपिएको म्यादभित्र पनि श्रेस्ता खडा नगर्ने जिम्मेवार व्यक्तिलाई एक तह माथिको अधिकारीले कलमै पिच्छे, पाँच सय रूपैयाँ वा बिगोको दश प्रतिशतसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(४) आफ्नो जिम्मामा आएको सरकारी नगदी सोही दिन वा त्यसको भोलिपल्ट तोकिएको बैंक खातामा दाखिलान गरेको देखिन आएमा सम्बन्धित कार्यकारी अधिकृतले दश दिनसम्म ढिलो गरेको भए दश प्रतिशत जरिवाना गरी सो दाखिला गर्न लगाउने र पन्ध्र दिनसम्म ढिलो गरेको भए पन्ध्र प्रतिशत जरिवाना गरी सो समेत दाखिला गर्न लगाउने र पन्ध्र दिनभन्दा बढी ढिलो गरेको भए पच्चीस प्रतिशत जरिवाना गरी नगद दाखिला गर्न लगाई कसूरको मात्रा अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम विभागीय कारवाही समेत गर्न गराउन सक्नेछ ।

१५. आर्थिक प्रतिवेदन पेश गर्ने :

(१) लेखा उत्तरदायी अधिकृतले तोकिएका अवधिभित्र प्रत्येक आर्थिक वर्षको सञ्चित कोषको अतिरिक्त विनियोजन, राजस्व, धरौटी, वैदेशिक अनुदान र ऋण सहायता तथा लगानीको एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गरी गाउँ/नगर कार्यपालिका, गाउँ/नगर सभा, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय र महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) जिम्मेवार व्यक्तिले कारोबारको लेखा र सम्बन्धित कागजात तोकिएको कार्यालयमा वा लेखापरीक्षक समक्ष तोकिए बमोजिम दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(३) गाउँ/नगर पालिकाको वित्तीय विवरण नेपाल सरकारले अवलम्बन गरेको आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरणअनुरूपको हुनेछ ।

(४) राजस्व, नगदी, जिन्सी तथा धरौटी दाखिला गर्ने तथा त्यसको लेखा अभिलेखअद्यावधिक रूपमा राख्ने अन्यकार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ । १६. हानी नोक्सानी असुल उपर गरिने :

यस परिच्छेद बमोजिम राख्नुपर्ने कारोबारकोलेखा ठीकसँग नराखेको कारणबाट गाउँ/नगरपालिकालाई कुनैकिसिमको हानी नोक्सानी तथा क्षति हुन गएमा त्यसरी पर्न गएको हानी नोक्सानी तथा क्षतिपूर्ति जिम्मेवारव्यक्तिबाट सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ ।

परिच्छेद-५

आन्तरिक नियन्त्रण, लेखापरीक्षण तथा बेरुजु असुल फछ्यौट

१७. आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली:

(१) गाउँ/नगर पालिकाले आफ्नो र मातहतका कार्यालयको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सुदृढ गर्न कार्ययोजना बनाई लागु गर्नुपर्नेछ ।

(२) आन्तरिक नियन्त्रण कार्ययोजना लागु गर्दा महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले जारी गरेको आन्तरिक नियन्त्रणप्रणालीको सिद्धान्त, नीति, ढाँचा र कार्यविधिलाई मार्गदर्शनको रूपमा लिनुपर्नेछ ।

१८. आन्तरिक लेखापरीक्षण:

(१) गाउँकार्यपालिका र मातहत कार्यालयहरूको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताका आधारमा तोकिएको मापदण्डभित्र रही गाउँपालिकाको आन्तरिकलेखापरीक्षण शाखावा तोकिएको अधिकृतबाट हुनेछ ।

(२) गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(३) गाउँपालिकाको आन्तरिक वा अन्तिम लेखापरीक्षण हुँदा सरकारी नगदी वा जिन्सी मालसामानको लगत छुटगरेको वा सरकारलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याएको देखिएमा कार्यकारी अधिकृतले त्यस्तो जिम्मेवार व्यक्तिबाट हानि नोक्सानी भएको रकम असुल गरी कसूरको मात्रा अनुसार विभागीय कारवाही समेत गर्नुपर्नेछ ।

१९. स्पष्टीकरण नदिने उपर कारवाही :

(१) कार्यालयको सरकारी नगदी जिन्सी आय-व्ययको लेखा आकस्मिक निरीक्षण गर्दा वा आन्तरिक वा अन्तिमलेखापरीक्षणको सिलसिलामा सोधिएको प्रश्नको जवाफ वा माग गरिए बमोजिमको लेखा तथा विवरण तोकिएको म्यादभित्र दाखिला गर्नु सम्बन्धित लेखा उत्तरदायी अधिकृत र जिम्मेवारव्यक्तिको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको म्यादभित्र काम सम्पन्न गर्न नसकिने भई मनासिव माफिकको कारण सहित म्याद थपको लागि अनुरोध गरेमा र त्यस्तो कारण मनासिव देखिएमा सो प्रश्न सोधनी गर्ने वा विवरण माग गर्ने अधिकारी वा निकायले मनासिव माफिकको म्याद थप गरिदिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम दिइएको म्यादभित्र सोधिएको प्रश्नको जवाफ वा माग गरिएको लेखा पेश गर्न नसक्नेले बेरुजु वा कैफियत देखिएको रकम व्यहोर्नुपर्नेछ ।

२०. बेरुजु असुल फछ्यौट नियमित र लगत कायम गर्ने :

(१) महालेखा परीक्षकको प्रतिवेदनमा औल्याएको बेरुजु असुल उपर गर्नु पर्ने तथा तिर्नु वुझाउनु पर्ने भनी ठहर्‍याईएको रकमको लगत कार्यालयले अद्यावधिक गरी गराई राख्नुपर्नेछ ।

- (२) लेखापरीक्षणबाट देखिएको मस्यौट र हिनामिना भएको रकम वा तोकिए बमोजिम नियमित हुन नसकेको बेरुजुरकम जिम्मेवार व्यक्तिबाट असूल उपर गर्नुपर्नेछ ।
- (३) महालेखा परीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदनमा औल्याएको बेरुजुसम्बन्धमा कार्यपालिकाको अनुमतिलेसभामाउपस्थित भई आफ्नो प्रतिकृया व्यक्त गर्ने र बेरुजु फछ्यौट सम्बन्धीकाम कारवाही गर्ने गराउने उत्तरदायित्वलेखा उत्तरदायी अधिकृतको हुनेछ ।
- (४) बेरुजु असूल फछ्यौट,नियमित र लगत कायम गर्ने सम्बन्धमा सभामा छलफल भई प्रतिवेदन स्वीकृत भएपछिसो प्रतिवेदनमा उल्लेखित सुभावहरु कार्यान्वयन गर्ने गराउने दायित्व कार्यपालिकाको निर्देशनबमोजिमसम्बन्धित लेखा उत्तरदायी अधिकृतको हुनेछ ।
- (५) बेरुजु फछ्यौट सम्बन्धी अन्य कार्यविधि तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-६

बरबुभारथ, लिलाम बिक्री तथा मिन्हा सम्बन्धी व्यवस्था

२१.बरबुभारथ :

- (१) गाउँ/नगर पालिकाका निर्वाचित प्रतिनिधिले आफू जिम्मा भएको कागजात तथा जिन्सी सामान आफ्नोपदावधी समाप्त हुनुभन्दा १५ दिन अगावै फित्ता बुझाई सोको प्रमाण लिनु पर्नेछ ।
- (२) कर्मचारी सरुवा वा बहुवा हुँदा वा अवकाश प्राप्त गर्दा वा लामोअवधिमा काजमा वा बिदामा रहँदा आफ्नोजिम्मामा रहेको नगदी जिन्सी वा सरकारीकागजात तोकिएको म्यादभित्र बरबुभारथ गरी तोकिएकोढाँचामा बरबुभारथको प्रमाणपत्रलिनु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम बरबुभारथ नगर्ने व्यक्ति बहालवाला कर्मचारी भए प्रचलित कानून बमोजिमनिजको तलब भत्ता रोक्का राखी रबहाल टुटेको व्यक्ति भए निजको निवृत्तभरण वा उपदान रोक्का राखीएवं निवृत्तभरण,उपदान नपाउने वा उपदान लिइसकेको व्यक्ति भए स्थानीय प्रशासनद्वारा पक्राउगरीबरबुभारथ गर्न लगाइनेछ ।
- (४) समयमा बरबुभारथ नगरेको कारणबाट सरकारी नगदी, जिन्सी वा कुनैधनमालनोक्सान भएमा नोक्सानभए बराबरको रकम र सोही बराबरको बिगो रकम प्रचलितकानून बमोजिम सम्बन्धित व्यक्तिबाट असुलउपर गरिनेछ ।
- (५) बरबुभारथ गर्ने अन्य प्रकृया तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२२. नगदी जिन्सी दुरुपयोग एवं मस्यौट भएमा कारवाही गरिने :

- (१)कार्यालयको सरकारी तहसील तथा जिन्सी भण्डार आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्दा वाअन्तिम लेखापरीक्षणगर्दा वा कुनै तवरले जाँच हुँदा सरकारी रकम मस्यौट भएकोदेखिन आएमा कार्यकारी अधिकृतले प्रचलितकानून बमोजिम सो मस्यौट गर्ने उपर आवश्यक कारवाही गर्नुगराउनु पर्नेछ ।
- (२) सार्वजनिक सम्पत्तिको जिम्मा, त्यसको लगत,संरक्षण,बरबुभारथ र जवाफदेही सम्बन्धी अन्य व्यवस्थातोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२३. लिलाम बिक्री तथा मिन्हा दिने :

- (१) यस कानून तथा यसअन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम जिन्सीनिरीक्षण गर्दा टुटफुट तथा बेकम्मा भई कामनलाग्ने भनी प्रतिवेदनमा उल्लेखभएको मालसामानहरू कार्यकारी अधिकृतले आवश्यक

जाँचबुझ गर्दालिलाम बिक्री गर्नुपर्ने भनी ठहर्‍याइएको मालसामान तोकिए बमोजिमको कार्यविधि अपनाई लिलामबिक्री गर्न सकिनेछ ।

(२) यस कानूनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि योकानूनअन्तर्गतउठ्न नसकेको बाँकी रकम, प्राकृतिक प्रकोप, दुर्घटना वा आफ्नो काबूबाहिरको परिस्थितिले गर्दा तथा सुखाजती भई वा खिएर, सडेरगई वा अन्यकारणबाट सरकारी हानी नोक्सानी हुन गएको वा ऐनबमोजिम लिलाम बढाबढहँदु । पनिनउठेको वा उठ्ने स्थिति नदेखिएकोमा कार्यपालिकाबाटतोकिए बमोजिमको कार्यविधिअपनाई मिन्हा दिनसकिनेछ ।

परिच्छेद-७

विविध

२४. काम, कर्तव्य, अधिकार तथा जिम्मेवारी : लेखा उत्तरदायी अधिकृत, कार्यालय प्रमुख, जिम्मेवारव्यक्ति लगायतनगदी वा जिन्सी सम्बन्धीकामगर्ने अन्य अधिकारीको काम, कर्तव्य, अधिकार तथा जिम्मेवारी तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको काम, कर्तव्य, अधिकार तथा जिम्मेवारी अनुसार सम्बन्धित व्यक्तिले जवाफदेहीता वहन गर्नुपर्नेछ ।

२५. वित्तीय प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुपर्ने : यस कानून र अन्य प्रचलित कानूनबमोजिम तयार गर्नुपर्ने वित्तीयप्रतिवेदनहरु सम्बन्धित निकायमा पेश भएको मितिले सात दिन भित्र विद्युतीय वा अन्य उपयुक्त माध्यमबाटसार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

२६. आर्थिक प्रशासनको सञ्चालन: (१) गाउँ/नगरपालिकाको आर्थिक प्रशासन सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्थातोकिए बमोजिमहुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमकोव्यवस्था नभएसम्मकालागि यो कानूनर यस अन्तर्गत तोकिए बमोजिमको आर्थिक प्रशासन सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने जनशक्तिको परिचालन र व्यवस्थापन महालेखानियन्त्रक कार्यालयले गर्नेछ ।

२७. संघीय र प्रदेश आर्थिक कार्यविधि कानूनलाई आधार मान्नुपर्ने : गाउँपालिकाको सभाले आर्थिक कार्यविधिसम्बन्धी कानून बनाउँदा संघीय र प्रदेश आर्थिक कार्यविधि कानूनमा भएका व्यवस्थालाई मार्गदर्शनका रुपमालिई सो बमोजिम गर्नु गराउनुपर्नेछ ।

२८. विद्युतीय प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्ने: (१) यस कानूनबमोजिम आर्थिक कारोवारको लेखा व्यवस्थित गर्नउपयुक्त विद्युतीय प्रणालीको प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको आवश्यक प्रणाली गाउँपालिका आफैले विकास गरी वा महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्राप्त गरी लागू गर्न सकिनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम विकास गरिएको प्रणालीमा समावेश नभएको वा पर्याप्त नभएको कुनै प्रणाली विकास गर्नुपर्ने भएमा लेखाको सिद्धान्त एवं वित्तीय ढाँचाको एकरूपताकालागि तोकिए बमोजिममहालेखा नियन्त्रक कार्यालयको समेत परामर्श लिनुपर्नेछ ।

२९. लेखापरीक्षण सहजीकरण समिति: (१) गाउँ/नगर पालिकाबाट सम्पादन गरिने कार्यहरुमाआन्तरिक नियन्त्रणप्रणाली अवलम्बन गरी प्रभावकारी, दक्षतापूर्ण एवं मितव्ययी रुपमा सम्पादन गर्न, वित्तीयप्रतिवेदनहरुलाईसमयमै तयार गर्न तथा विश्वसनीय बनाउन, बेरुजु फछ्रोँट गर्न गराउन गाउँ कार्यपालिकालेआफूमध्येबाट तोकेको सदस्यको अध्यक्षतामा गाउँ पालिकाको आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्न तोकिएको

अधिकृत, कार्यकारी अधिकृतले तोकेको गाउँपालिकाको अधिकृत र प्राविधिक अधिकृतसमेत रहेको एक लेखापरीक्षण सहजीकरण समिति रहनेछ ।

(२) लेखापरीक्षण सहजीकरण समिति सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

३०. यस गाउँपालिका गठन भएपछि भएका सम्पूर्ण आर्थिक गतिविधिहरु यसै कानून बमोजिम भएको मानिनेछ ।

३१. अधिकार प्रत्यायोजनः योकानूनवा यसअन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम कुनै कार्यालय वा अधिकारीलाई प्राप्तअधिकारमध्ये तोकिए बमोजिमका अधिकार बाहेकका अन्य अधिकार कुनै अधिकारीले प्रयोग गर्नेगरी प्रत्यायोजन गर्न सकिनेछ ।

३२. नियम निर्देशिका वा कार्यविधि बनाउने अधिकारः यस कानूनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न गाउँ कार्यपालिकाले

आवश्यक नियमहरु, निर्देशिका, कार्यविधि वा मार्गदर्शन बनाउन सक्नेछ ।

अनुसूची-५: अभिमुखिकरणमा सहभागिहरुको नामावली

क्र. स	नाम	पद	सम्पर्क नं	इमेल	लिंग			सामाजिक समावेशिकरण						
					म	पु	अन्य	क्षेत्रीय बा.	जनजाति पहाड/तराई	दलित पहाड/तराई	मधेशी	मुस्लिम	अन्य	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु
१	कृष्णप्रसाद बस्याल	अध्यक्ष	९८५७०६८४७७		-	√	-	-	√	-	-	-	-	-
२	सरस्वती चिदी	उपाध्यक्ष	९८४७०४२२६६		√	-	-	√	-					
३	बिष्णु घर्ति	प्र.प्र अ.	९८५७०६८८६८		-	√	-	√	-					
४	पवीसरा दर्लामी	कार्यपालिका स.	९८४७१७१७२७		√	-	-	√						
५	पम्फा गौतम	प्रतिनिधि	९८४७१८०५७		√	-	-	√						
६	कुल प्रसखद दुङ्गाना	वडासस्य	९८४७१००३२०		-	√				√				
७	तेजप्रसाद रसाली	कापास	९८६९७८६१८३		-	√	-		√					
८	पदमबहादुर थापा	सदस्य	९८४७३२३६९०		-	√	-	√						
९	खुमबहादुर बि.क.	माओवादी केन्द्र	९८४७१७८९७		-	√	-	√						
१०	यादव प्रसाद न्यौपाने	आलेप अ.	९८४७०२९२१४		-	√	-	√	-					

राजस्वसुधार कार्ययोजना : बगनासकालि गाउँपालिका

क्र. स	नाम	पद	सम्पर्क नं	इमेल	लिङ्ग			सामाजिक समावेशिकरण						
					म	पु	अन्य	क्षेत्री बा.	जनजाति पहाड/त राई	दलित पहाड/त राई	मधेशी	मुस्लिम	अन्य	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु
११	भरतराज धिमिरे	योजना शाखा	९८४७०२९४०४		-	√		√						
१२	नारायण प्रसाद गैरे	वडासचिव	९८४७१६८१०८		-				√					
१३	मणिराम अधिकारि	स्वाशा प्र.	९८५७०६२१६८		-	√	-	√	-					
१४	भोजराज भट्टराई	MIS अपरेटर	९८६७०५२४३३		-	√	-	√						
१५	वसन्ती थापा	का.स.	९८४७२२२५८०		√	-	-	√	-					
१६	सीता नेपाली	का.स.	९८४७१५५१६		√	-	-	√	-					
१७	कोशल राज पौडेल	लेखाअधिकृत	९८५७०६८४६४		-	√	-	√	-					
१८	ई.विपिन ठकाल	इन्जिनियर	९८४३००४६५३		-	√	-	√	-					
१९	सुजन घिमिरे	अ.छठौ	९८४७०६३४४८		-	√	-	√	-					
२०	गोपाल प्र. न्यौपाने	स.पांचौ	९८५७०६५८८४		-	√	-	-	√			√		
२१	माधव भण्डारी	स. चौथो	९८६६१३०४९९		-	√	-		√					
२२	पदम बहादुर थापा	राजमो	९८६७३४०९९५		-	√	-	√	-					
२३	गुनाराम खनाल	शा.अ. आठौ	९८५७०६५८८०		-	√	-	√	-					

क्र. स	नाम	पद	सम्पर्क नं	इमेल	लिंग			सामाजिक समावेशिकरण						
					म	पु	अन्य	क्षेत्री बा.	जनजाति पहाड/तराई	दलित पहाड/तराई	मधेशी	मुस्लिम	अन्य	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु
२४	धुव पराजुली	सु.प्र.अ.	९८५७०५१२४१		-	√	-	√	-					
२५	गुन बहादुर बुढाथोकी	वडा अध्यक्ष	९८६७९५२११२		√	-	-	√	√					
२६	सोम बहादुर के.सी.	वडा अध्यक्ष	९८४७३३६८५९		-	√	-	√	-					
२७	नारायण प्र. आचार्य	वडासचिव	९८४७२३२३२०		-	√	-	√	-					
२८	हरि प्रसाद वस्याल	वडासचिव	९८४७११३९१६		-	√								
२९	युवराज पाण्डेय	वडासचिव	९८५७०१२६००		-	√								
३०	तिलक ब. वुचा	वडासचिव	९८४७१२६८१९		-	√								
३१	सरिता पाण्डे	रोजगार सं.	९८४७५५०६४३		√	-								
३२	धन कुमारी राना	समवि नि.	९८४०११३०६५		√	-								
३३	हुतमान सिंह दलामी	वडा अध्यक्ष	९८५७०९८०६१		-	√								
३४	गणेश नेपाली	प.स्वा.प्रा.	९८४६७२४७९९		-	√								
३५	बुद्ध नेपाली	अमिन	९८४२८४४२२५		-	√								
३६	विराट गैरे	वडा सचिव	९८४७०६७९०२		-	√								

राजस्वसुधार कार्ययोजना : बगनासकालि गाउँपालिका

६

✓

क्र. स	नाम	पद	सम्पर्क नं	इमेल	लिंग			सामाजिक समावेशिकरण						
					म	पु	अन्य	क्षेत्र बा.	जनजाति पहाड/तराई	दलित पहाड/तराई	मधेशी	मुस्लिम	अन्य	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु
३७	खुमा देवी भट्टराई	कापास	९८४७३४७५०७		√	—								
३८	टिका बहादुर थापा	वडा अध्यक्ष	९८४७०४५१७३		—	√								
३९	निशा मरासिनी		९८५७०८३५७४		√	—								
४०	उमा भट्टराई	अहेव	९८४७५१६३२१		√	—								

जनप्रतिनिधिकोसंख्या६

कर्मचारीकोसंख्या:३१

अन्यसहभागीको स.३

राजस्वसुधार कार्ययोजना : बगनासकालि गाउँपालिका

६
८